

Prečišćeni tekst Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju obuhvata sljedeće propise:

1. Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 054/03 od 29.09.2003),
2. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 039/04 od 09.06.2004),
3. Odluka Ustavnog suda Republike Crne Gore U br. 114/03, 26/04, 27/04, 34/04, 42/04 i 49/04, od 8. septembra 2004. godine ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 061/04 od 07.10.2004),
4. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 079/04 od 23.12.2004),
5. Ispravka Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 081/04 od 30.12.2004),
6. Zakon o objedinjenoj registraciji i sistemu izvještavanja o obračunu i naplati poreza i doprinosa ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 029/05 od 09.05.2005),
7. Odluka Ustavnog suda Republike Crne Gore U br. 18/06, 23/06, 26/06 i 31/06, od 31. januara 2007. godine ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 014/07 od 12.03.2007),
8. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 047/07 od 07.08.2007),
9. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu ("Službeni list Crne Gore", br. 012/07 od 14.12.2007),
10. Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje ("Službeni list Crne Gore", br. 013/07 od 18.12.2007),
11. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list Crne Gore", br. 079/08 od 23.12.2008),
12. Zakon o dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list Crne Gore", br. 014/10 od 17.03.2010),
13. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list Crne Gore", br. 078/10 od 29.12.2010),
14. Zakon o dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list Crne Gore", br. 034/11 od 12.07.2011),
15. Zakon o državnim službenicima i namještenicima ("Službeni list Crne Gore", br. 039/11 od 04.08.2011),
16. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona kojima su propisane novčane kazne za prekršaje ("Službeni list Crne Gore", br. 040/11 od 08.08.2011),
17. Zakon o dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list Crne Gore", br. 066/12 od 31.12.2012),
18. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o reprezentativnosti sindikata ("Službeni list Crne Gore", br. 036/13 od 26.07.2013),
19. Zakon o dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list Crne Gore", br. 038/13 od 02.08.2013),
20. Zakon o dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list Crne Gore", br. 061/13 od 30.12.2013),
21. Ispravka Zakona o dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list Crne Gore", br. 006/14 od 04.02.2014),
22. Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list Crne Gore", br. 060/14 od 31.12.2014),
23. Zakon o dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list Crne Gore", br. 060/14 od 31.12.2014),
24. Zakon o dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list Crne Gore", br. 010/15 od 10.03.2015),
25. Odluka Ustavnog suda Crne Gore U-I br. 27/12, od 24. jula 2015. godine ("Službeni list Crne Gore", br. 044/15 od 07.08.2015),
26. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list Crne Gore", br. 042/16 od 11.07.2016),
27. Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list Crne Gore", br. 055/16 od 17.08.2016),

28. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list Crne Gore", br. 080/20 od 04.08.2020), u kojima je naznačen njihov dan stupanja na snagu.

ZAKON

O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU

("Službeni list Republike Crne Gore", br. 054/03 od 29.09.2003, 039/04 od 09.06.2004, 061/04 od 07.10.2004, 079/04 od 23.12.2004, 081/04 od 30.12.2004, 029/05 od 09.05.2005, 014/07 od 12.03.2007, 047/07 od 07.08.2007, "Službeni list Crne Gore", br. 012/07 od 14.12.2007, 013/07 od 18.12.2007, 079/08 od 23.12.2008, 014/10 od 17.03.2010, 078/10 od 29.12.2010, 034/11 od 12.07.2011, 039/11 od 04.08.2011, 040/11 od 08.08.2011, 066/12 od 31.12.2012, 036/13 od 26.07.2013, 038/13 od 02.08.2013, 061/13 od 30.12.2013, 006/14 od 04.02.2014, 060/14 od 31.12.2014, 060/14 od 31.12.2014, 010/15 od 10.03.2015, 044/15 od 07.08.2015, 042/16 od 11.07.2016, 055/16 od 17.08.2016, 080/20 od 04.08.2020)

I OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Penzijsko i invalidsko osiguranje u Crnoj Gori obuhvata:

- 1) obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje na osnovu tekućeg finansiranja,
- 2) obavezno penzijsko osiguranje na osnovu individualne kapitalizovane štednje;
- 3) dobrovoljno penzijsko osiguranje na osnovu individualne kapitalizovane štednje.

Član 2

Ovim zakonom uređuje se obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje na osnovu tekućeg finansiranja.

Član 3

Obavezno penzijsko osiguranje na osnovu individualne kapitalizovane štednje i dobrovoljno penzijsko osiguranje na osnovu individualne kapitalizovane štednje uređice se posebnim zakonom.

Član 4

Obaveznim penzijskim i invalidskim osiguranjem na osnovu tekućeg finansiranja (u daljem tekstu: penzijsko i invalidsko osiguranje) osiguranicima se, po osnovu rada, zavisno od dužine ulaganja i visine osnovice na koju je plaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje, uz primjenu načela uzajamnosti i solidarnosti, obezbjeđuju prava za slučaj starosti, invalidnosti i tjelesnog oštećenja, a članovima njihovih porodica pravo za slučaj smrti osiguranika, odnosno korisnika prava.

Član 5

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja su lična prava i ne mogu se prenositi na druga lica.

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ne mogu zastarjeti, osim prava na potraživanja dospjelih, a neisplaćenih iznosa u slučajevima utvrđenim ovim zakonom.

Član 6

Sredstva za penzijsko i invalidsko osiguranje obezbjeđuju se iz doprinosa koje plaćaju osiguranici i poslodavci.

U posebnim slučajevima i pod uslovima utvrđenim zakonom sredstva za penzijsko i invalidsko osiguranje obezbjeđuje država, odnosno drugi obveznici.

Član 7

Sredstva za penzijsko i invalidsko osiguranje obezbjeđuju se u budžetu Crne Gore.

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ostvaruju se u Fondu penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore (u daljem tekstu: Fond).

Član 8

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja stiču se, ostvaruju i koriste samo pod uslovima i na način utvrđen ovim zakonom i ne mogu se regulisati drugim propisima.

Stečena prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja mogu se ukinuti samo u slučajevima određenim ovim zakonom.

II OSIGURANICI

Član 9

Osiguranci, u smislu ovog zakona, su:

- 1) zaposleni (u daljem tekstu: osiguranik zaposleni);
- 2) lica koja obavljaju samostalnu djelatnost (u daljem tekstu: osiguranik samostalnih djelatnosti);
- 3) poljoprivrednici (u daljem tekstu: osiguranik-poljoprivrednik).

Ako lice istovremeno ispunjava uslove za osiguranje po više osnova iz stava 1 ovog člana, osnov osiguranja određuje se na taj način što postojanje osnova osiguranja po prethodnoj tački isključuje osnov osiguranja iz naredne tačke.

Obaveze za plaćanje doprinosa po osnovu osiguranja utvrđuju se u skladu sa ovim zakonom, odnosno zakonom kojim se uređuju doprinosi za obavezno socijalno osiguranje.

Član 10

Osiguranci zaposleni su:

- 1) lica zaposlena u privrednom društvu, drugom pravnom licu, državnom organu, organu jedinice lokalne samouprave ili kod fizičkog lica (u daljem tekstu: poslodavac);
- 2) profesionalna vojna lica i civilna lica na službi u Vojsci Crne Gore;
- 3) izabrana ili imenovana lica, ako za obavljanje funkcije ostvaruju zaradu;
- 4) članovi odbora direktora u privrednom društvu i drugom pravnom licu i članovi upravnih odbora u javnim preduzećima i ustanovama koji za svoj rad primaju naknadu, ako nijesu osigurani po drugom osnovu;
- 5) zaposlena lica upućena na rad u inostranstvu, odnosno zaposlena u privrednom društvu, odnosno drugom pravnom licu koje obavlja djelatnost ili usluge u inostranstvu, ako nijesu obavezno osigurana po propisima te zemlje ili ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno;
- 6) državljani Crne Gore koji su, na teritoriji Crne Gore, zaposleni kod stranih ili međunarodnih organizacija i ustanova, stranih diplomatskih i konzularnih predstavništava ili kod stranih pravnih ili fizičkih lica, ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno;
- 7) državljani Crne Gore zaposleni u inostranstvu, ako za to vrijeme nijesu obavezno osigurani kod stranog nosioca osiguranja ili ako prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, po propisima te države, ne mogu ostvariti ili koristiti van njene teritorije, a neposredno prije odlaska u inostranstvo bili su osigurani u Crnoj Gori, odnosno ako su prije odlaska u inostranstvo imali stalno prebivalište u Crnoj Gori;
- 8) strani državljani i lica bez državljanstva koja su na teritoriji Crne Gore zaposlena kod stranih pravnih i fizičkih lica, ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno, odnosno ako nijesu osigurana po propisima druge države;
- 9) strani državljani i lica bez državljanstva koja su na teritoriji Crne Gore zaposlena kod međunarodnih organizacija i ustanova i stranih diplomatskih i konzularnih predstavništava, ako je takvo osiguranje predviđeno međunarodnim ugovorom;
- 10) lica za čijim je radom prestala potreba, odnosno koja su prestala da obavljaju preduzetničku djelatnost, dok ostvaruju novčanu naknadu prema propisima o radu i zapošljavanju.

Lica iz stava 1 tačka 7 ovog člana osiguravaju se na lični zahtjev od dana zaposlenja, ali najranije od 1. januara godine u kojoj je podnesena prijava na osiguranje.

Član 11

Osiguranci samostalnih djelatnosti su:

- 1) lica koja, u skladu sa zakonom, samostalno obavljaju privrednu ili drugu djelatnost, ako nijesu obavezno osigurana po osnovu zaposlenja;
- 2) lica koja obavljaju poslove po osnovu ugovora o djelu, odnosno poslove po osnovu autorskog ugovora, kao i poslove po osnovu drugih ugovora, kod kojih za izvršen posao ostvaruju naknadu (u daljem tekstu: ugovorena naknada), a nijesu osigurani po drugom osnovu;
- 3) sveštenici, vjerski službenici, monasi i monahinje ako nijesu obavezno osigurani po drugom osnovu.

Član 12

Osiguranici poljoprivrednici su lica koja se bave poljoprivrednom djelatnošću (poljoprivrednici, članovi domaćinstva poljoprivrednika i članovi mješovitog domaćinstva) kao jedinim ili glavnim zanimanjem koji nijesu osiguranici zaposleni, osiguranici samostalnih djelatnosti, korisnici penzija i na školovanju i koji imaju opštu zdravstvenu sposobnost.

Domaćinstvom, u smislu stava 1 ovog člana, smatra se zajednica života, privređivanja i trošenja prihoda ostvarenih radom njenih članova, bez obzira na srodstvo.

Organ državne uprave nadležan za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede opštim aktom propisuje što se smatra poljoprivrednom djelatnošću kao jedinim ili glavnim zanimanjem i vodi registar lica iz stava 1 ovog člana.

Akt iz stava 3 ovog člana donosi se po prethodno pribavljenom mišljenju organa državne uprave nadležnog za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja.

Član 13

Svojstvo osiguranika stiče se danom početka, a prestaje danom prestanka zaposlenja ili obavljanja samostalne, odnosno preduzetničke djelatnosti, odnosno obavljanja ugovorenih poslova.

Svojstvo osiguranika poljoprivrednika stiče se od dana upisa u registar iz člana 12 stav 3 ovog zakona.

Svojstvo osiguranika se utvrđuje na osnovu prijave osiguranja, odnosno odjave osiguranja, u skladu sa ovim zakonom.

Svojstvo osiguranika se ne može steći prije navršanih 15 godina života.

III LICA KOJIMA SE OBEZBJEĐUJU PRAVA ZA SLUČAJ INVALIDNOSTI I TJELESNOG OŠTEĆENJA

Član 14

Prava za slučaj invalidnosti i tjelesnog oštećenja prouzrokovanih povredom na radu ili profesionalnom bolešću ostvaruju lica:

- 1) koja se nalaze na stručnom osposobljavanju, dokvalifikaciji ili prekvalifikaciji, koja uputi Zavod za zapošljavanje Crne Gore (u daljem tekstu: Zavod za zapošljavanje);
- 2) učenici i studenti kada se, u skladu sa zakonom, nalaze na obaveznom proizvodnom radu, profesionalnoj praksi ili praktičnoj nastavi;
- 3) lica koja se nalaze na izdržavanju kazne zatvora, dok rade u ustanovi za izdržavanje kazne zatvora (radionica, radilište i sl.).

Doprinos za lica iz stava 1 tačka 1 ovog člana plaća Zavod za zapošljavanje.

Sredstva za ostvarivanje prava iz stava 1 tač. 2 i 3 ovog člana, kao i prava iz člana 42 stav 2 ovog zakona za slučaj smrti lica iz stava 1 tač. 2 i 3 ovog člana, obezbjeđuju se iz budžeta Crne Gore (u daljem tekstu: budžet).

Član 15

Prava za slučaj invalidnosti i tjelesnog oštećenja ostvaruju osiguranici i lica koja pretrpe povredu na radu učestvujući:

- 1) u akcijama spasavanja ili odbrane od elementarnih nepogoda ili nesreća;
- 2) u vojnoj vježbi ili u vršenju drugih obaveza iz oblasti odbrane zemlje utvrđenih zakonom;
- 3) na drugim poslovima i zadacima za koje je zakonom utvrđeno da su od opšteg interesa.

Sredstva za ostvarivanje prava iz stava 1 ovog člana, kao i prava iz člana 42 stav 2 ovog zakona za slučaj smrti lica iz stava 1 ovog člana obezbjeđuju se iz budžeta.

IV PRAVA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA

Član 16

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja su:

- 1) za slučaj starosti pravo na starosnu penziju i prijevremenu starosnu penziju;
- 2) za slučaj invalidnosti pravo na invalidsku penziju;
- 3) za slučaj smrti:
  - pravo na porodičnu penziju;
  - pravo na naknadu pogrebnih troškova;

4) za slučaj tjelesnog oštećenja prouzrokovanog povredom na radu ili profesionalnom bolešću pravo na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje.

1. STAROSNA PENZIJA

Član 17

Osiguranik stiče pravo na starosnu penziju kad navršši 66 godina života (muškarac), odnosno 64 godine života (žena) i najmanje 15 godina staža osiguranja.

Osiguranik stiče pravo na starosnu penziju kad navršši 40 godina staža osiguranja i 61 godinu života.

Osiguranik stiče pravo na starosnu penziju kad navršši 30 godina staža osiguranja, od čega najmanje 20 godina efektivno provedenih na radnim mjestima na kojima se u rudnicima staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem.

Pravo na starosnu penziju, u skladu sa stavom 3 ovog člana, može se ostvariti do 31. decembra 2021. godine.

Član 17a

Osiguranik stiče pravo na prijevremenu starosnu penziju kad navršši 63 godine života i najmanje 15 godina staža osiguranja.

Član 18

Osiguraniku kome se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, starosna granica za sticanje prava na starosnu penziju, utvrđena u članu 17 st. 1 i 2 ovog zakona, snižava se zavisno od stepena uvećanja staža za po jednu godinu, i to:

- 1) za svakih šest godina provedenih na radnom mjestu, odnosno poslu na kome se efektivno provedenih 12 mjeseci računa u staž osiguranja kao 14 mjeseci;
- 2) za svakih pet godina provedenih na radnom mjestu, odnosno poslu na kome se efektivno provedenih 12 mjeseci računa u staž osiguranja kao 15 mjeseci;
- 3) za svake četiri godine provedene na radnom mjestu, odnosno poslu na kome se efektivno provedenih 12 mjeseci računa u staž osiguranja kao 16 mjeseci;
- 4) za svake tri godine provedene na radnom mjestu, odnosno poslu na kome se efektivno provedenih 12 mjeseci računa u staž osiguranja kao 18 mjeseci.

Član 19

Starosna penzija utvrđuje se od prosjeka zarada, odnosno osnovica osiguranja ostvarenih u periodu od 1. januara 1970. godine do 31. decembra godine koja prethodi godini ostvarivanja prava.

Član 20

Visina starosne penzije izračunava se tako što se lični bodovi osiguranika pomnože sa vrijednošću penzije za jedan lični bod na dan ostvarivanja prava.

Član 21

Lični bodovi osiguranika utvrđuju se množenjem ličnog koeficijenta osiguranika i njegovog penzijskog staža.

Član 22

Godišnji lični koeficijent utvrđuje se na osnovu zarada, odnosno osnovica osiguranja počev od 1. januara 1970. godine, tako što se zarada, odnosno osnovica osiguranja utvrđena za svaku kalendarsku godinu podijeli sa prosječnom godišnjom zaradom u Crnoj Gori za istu kalendarsku godinu.

Zarade, odnosno osnovice osiguranja utvrđene u matičnoj evidenciji za period od 1. januara 1970. godine do 31. decembra 2003. godine dijele se sa prosječnom neto zaradom u Crnoj Gori, a zarade, odnosno osnovice osiguranja utvrđene u matičnoj evidenciji od 1. januara 2004. godine dijele se sa prosječnom bruto zaradom u Crnoj Gori.

Godišnji lični koeficijent u smislu st. 1 i 2 ovog člana iznosi jedan kada je zarada, odnosno osnovica osiguranja u kalendarskoj godini jednaka prosječnoj zaradi zaposlenih u Crnoj Gori u toj kalendarskoj godini.

Pri određivanju godišnjeg ličnog koeficijenta uzimaju se zarade, naknade zarade i osnovice osiguranja koje su služile za obračunavanje i plaćanje doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, na koje je plaćen doprinos i koje su utvrđene u matičnoj evidenciji, izuzev iz godine u kojoj se ostvaruje pravo.

Podatak o prosječnoj godišnjoj zaradi u Crnoj Gori iz st. 1 do 4 ovog člana objavljuje organ nadležan za poslove statistike.

Član 23

Lični koeficijent utvrđuje se tako što se zbir godišnjih ličnih koeficijenata podijeli sa periodom za koje su obračunati, s tim što se svaka godina računa kao 1, svaki mjesec kao 0,0833, a svaki dan kao 0,00274.

Član 24

Za periode staža osiguranja navršenog od 1. januara 1970. godine do 31. decembra 2003. godine, u kojima su ostvarene naknade zarade po osnovu preostale radne sposobnosti, za izračunavanje godišnjeg ličnog koeficijenta uzimaju se osnovice od kojih su određene te naknade, a u slučaju naknade zbog manje zarade na drugom odgovarajućem poslu, za izračunavanje godišnjeg ličnog koeficijenta se uzima i ostvarena naknada.

Član 25

Kada je osiguranik u toku kalendarske godine ostvario naknadu zarade prema propisima o zdravstvenom osiguranju, odnosno za vrijeme porodiljskog odsustva za izračunavanje godišnjeg ličnog koeficijenta za taj period uzima se ostvarena naknada zarade.

Osiguraniku koji je ostvario naknadu zarade prema propisima o zdravstvenom osiguranju, odnosno za vrijeme porodiljskog odsustva u periodu od 1. januara 1970. godine do 31. decembra 2003. godine za izračunavanje godišnjeg ličnog koeficijenta za taj period uzima se lični koeficijent iz perioda u kom je osiguranik ostvario zaradu, odnosno osnovicu osiguranja do 31. decembra 2003. godine.

Član 26

Osiguraniku kome se ne mogu utvrditi godišnji lični koeficijenti ni za jednu kalendarsku godinu, kao i osiguranku koji nema ni jednu godinu osiguranja lični koeficijent iznosi jedan.

Ako ne postoje podaci o zaradi, naknadi zarade, odnosno osnovici osiguranja za pojedine kalendarske godine, za izračunavanje godišnjeg ličnog koeficijenta za taj period uzima se lični koeficijent iz perioda u kom je osiguranik ostvario zaradu, naknadu zarade, odnosno osnovicu osiguranja.

Osiguraniku koji koristi pravo da odsustvuje sa rada po propisima o radu, dok dijete navrši tri godine života, za izračunavanje godišnjeg ličnog koeficijenta za taj period uzima se lični koeficijent iz perioda u kom je osiguranik ostvario zaradu, naknadu zarade, odnosno osnovicu osiguranja.

Član 27

Vrijednost penzije za jedan lični bod za prvo polugodište 2004. godine iznosi 2,97 EUR-a.

Član 27a

Prijevremena starosna penzija određuje se na način kako se određuje starosna penzija, s tim što je iznos te penzije umanjen za svaki mjesec ranijeg odlaska u penziju prije navršenih 66 godina života (muškarac), odnosno 64 godine života (žena) za 0,35%.

Iznos penzije utvrđen u skladu sa stavom 1 ovog člana zadržava se i poslije navršenih 66 godina života (muškarac), odnosno 64 godine života (žena).

1) Najviša penzija

Član 28

Najviši iznos starosne penzije utvrđuje se na način propisan u članu 20 ovog zakona, s tim što lični koeficijent osiguranika može iznositi najviše 4.

2) Najniža penzija

Član 29

Osiguraniku kome je penzija određena prema članu 20 ovog zakona manja od najniže penzije, određuje se najniža penzija.

Najniža starosna penzija utvrđuje se na način propisan članom 20 ovog zakona s tim što lični koeficijent osiguranika iznosi 0,5.

Penzija iz stava 2 ovog člana ne može iznositi manje od 45 EURA.

Odredba stava 3 ovog člana odnosi se i na prijevremenu penziju i porodičnu penziju.

Iznos iz stava 3 ovog člana usklađuje se na način kako se vrši usklađivanje penzije.

Odredba stava 3 ovog člana ne odnosi se na srazmjerne penzije ostvarene primjenom međunarodnih ugovora.

2. INVALIDSKA PENZIJA

Član 30

Invalidnost postoji kad kod osiguranika zbog promjena u zdravstvenom stanju, koje se ne mogu otkloniti liječenjem ili medicinskom rehabilitacijom, nastane potpuni gubitak radne sposobnosti.

Invalidnost postoji i kad kod osiguranika zbog promjena u zdravstvenom stanju koje se ne mogu otkloniti liječenjem ili medicinskom rehabilitacijom, nastane djelimični gubitak radne sposobnosti od 75%.

Invalidnost u smislu st. 1 i 2 ovog člana može nastati zbog povrede na radu, profesionalne bolesti, povrede van rada ili bolesti.

Fond određuje obavezan kontrolni pregled korisnika prava, najkasnije u roku od tri godine od dana utvrđivanja invalidnosti, osim u slučajevima propisanim opštim aktom Fonda iz člana 85 stav 1 ovog zakona.

Član 31

Osiguranik kod koga nastane potpuni gubitak radne sposobnosti iz člana 30 stav 1 ovog zakona stiče pravo na punu invalidsku penziju.

Osiguranik kod koga nastane djelimični gubitak radne sposobnosti iz člana 30 stav 2 ovog zakona stiče pravo na djelimičnu invalidsku penziju.

Član 32

Invalid rada, u smislu ovog zakona, je osiguranik koji je na osnovu invalidnosti stekao pravo na invalidsku penziju.

Član 33

Osiguranik kod koga je utvrđen gubitak radne sposobnosti iz člana 30 stav 2 ovog zakona može biti zaposlen jednu četvrtinu punog radnog vremena.

Član 34

Povredom na radu, u smislu ovog zakona, smatra se povreda osiguranika koja se dogodi u direktnoj, uzročnoj, prostornoj i vremenskoj povezanosti sa obavljanjem posla po osnovu koga je osiguran, prouzrokovana neposrednim i kratkotrajnim mehaničkim, fizičkim ili hemijskim dejstvom, naglim promjenama položaja tijela, iznenadnim opterećenjem tijela ili drugim promjenama fiziološkog stanja organizma.

Povredom na radu smatra se i povreda prouzrokovana na način propisan stavom 1 ovog člana koju osiguranik pretrpi pri obavljanju posla na koji nije raspoređen, ali koji obavlja u interesu poslodavca kod koga je zaposlen.

Povredom na radu smatra se i povreda prouzrokovana na način propisan stavom 1 ovog člana koju osiguranik pretrpi na redovnom putu od stana do mjesta rada i obratno, na putu preduzetom radi izvršavanja službenih poslova i na putu preduzetom radi stupanja na rad, kao i u drugim slučajevima utvrđenim zakonom.

Povredom na radu smatra se i oboljenje osiguranika koje je nastalo neposredno ili kao isključiva posljedica nekog nesrećnog slučaja ili više sile za vrijeme obavljanja posla po osnovu koga je osiguran ili u vezi sa njim.

Član 35

Povredom na radu smatra se i povreda prouzrokovana na način predviđen u članu 34 ovog zakona koju osiguranik pretrpi u vezi sa korišćenjem prava na zdravstvenu zaštitu.

Povredom na radu smatra se i povreda prouzrokovana na način predviđen u članu 34 ovog zakona koju lice pretrpi učestvujući u aktivnostima utvrđenim u čl. 14 i 15 ovog zakona.

Član 36

Profesionalne bolesti, u smislu ovog zakona, jesu određene bolesti nastale u toku osiguranja, prouzrokovane dužim neposrednim uticajem procesa i uslova rada na radnim mjestima, odnosno poslovima koje je osiguranik obavljao.

Profesionalne bolesti, radna mjesta, odnosno poslove na kojima se te bolesti pojavljuju i uslove pod kojima se smatraju profesionalnim bolestima, u smislu stava 1 ovog člana, utvrđuje organ državne uprave nadležan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja, po prethodno pribavljenom mišljenju organa državne uprave nadležnog za poslove zdravlja.

Član 37

Osiguranik kod koga nastane gubitak radne sposobnosti iz člana 30 st. 1 i 2 ovog zakona stiče pravo na invalidsku penziju:

- 1) ako je invalidnost prouzrokovana povredom na radu ili profesionalnom bolešću-bez obzira na dužinu staža osiguranja;
- 2) ako je invalidnost prouzrokovana povredom van rada ili bolešću-pod uslovom da je gubitak radne sposobnosti nastao prije navršenja godina života propisanih za sticanje prava na starosnu penziju iz člana 17 stav 1 ovog zakona i da je imao navršen staž osiguranja koji mu pokriva najmanje jednu trećinu radnog vijeka.

Osiguranik kod koga je invalidnost prouzrokovana bolešću ili povredom van rada nastala prije navršenja 30 godina života stiče pravo na invalidsku penziju:

- 1) kad je invalidnost nastala do navršenih 20 godina života-bez obzira na dužinu staža osiguranja;
- 2) kad je invalidnost nastala od 20. godine do navršenih 30 godina života-ako do nastanka invalidnosti ima ukupno najmanje godinu dana staža osiguranja, ako je to za osiguranika povoljnije od uslova iz stava 1 tačka 2 ovog člana.

Član 38

Radni vijek je broj punih godina u periodu od dana kad je osiguranik navršio 20 godina života, odnosno 23 godine života, ako je redovnim školovanjem stekao višu stručnu spremu, odnosno 26 godina života, ako je redovnim školovanjem stekao visoku stručnu spremu, do dana nastanka invalidnosti.

Osiguraniku koji je poslije navršenih 20 godina života bio na odsluženju vojnog roka skraćuje se radni vijek za onoliko vremena koliko je proveo na odsluženju vojnog roka.

Član 39

Invalidska penzija u slučaju invalidnosti iz člana 30 stav 1 ovog zakona koja je prouzrokovana povredom na radu ili profesionalnom bolešću određuje se u visini starosne penzije koja bi osiguraniku pripadala za 40 godina penzijskog staža.

Invalidska penzija u slučaju invalidnosti iz člana 30 stav 1 ovog zakona koja je prouzrokovana povredom van rada ili bolešću određuje se primjenom odredbi čl. 19 do 27 ovog zakona, s tim što se pri utvrđivanju ličnih bodova dodaju godine penzijskog staža od dana nastanka invalidnosti, i to:

- 1) osiguraniku mlađem od 55 godina života dodaje se 2/3 penzijskog staža koji mu nedostaje do navršenih 55 godina života i 1/2 penzijskog staža koji nedostaje od 55 godina života do navršenih 60 godina života;
- 2) osiguraniku koji je navršio 55 godina života dodaje se 1/2 penzijskog staža koja nedostaje do navršenih 60 godina života.

Penzijski staž iz stava 2 tač. 1 i 2 ovog člana može se dodati najviše do 40 godina.

Prilikom određivanja visine invalidske penzije u slučaju invalidnosti iz člana 30 stav 1 ovog zakona koja je prouzrokovana povredom van rada ili bolešću, osiguraniku koji je navršio staž osiguranja sa uvećanim trajanjem snižavaju se starosne granice od 55, odnosno 60 godina života iz stava 2 tač. 1 i 2 ovog člana do kojih se, odnosno od kojih se pri utvrđivanju ličnih bodova dodaju godine penzijskog staža za period koliko se po osnovu navršenog staža osiguranja sa uvećanim trajanjem snižava starosna granica za sticanje prava na starosnu penziju primjenom člana 18 stav 1 ovog zakona.

Osiguraniku koji ispunjava uslove za sticanje prava na invalidsku penziju u pogledu staža osiguranja kod koga je invalidnost prouzrokovana djelimično povredom na radu ili profesionalnom bolešću, a djelimično bolešću ili povredom van rada određuje se jedna invalidska penzija koja se sastoji od srazmjernih djelova određenih po osnovu povrede na radu ili profesionalne bolesti, odnosno po osnovu bolesti ili povrede van rada prema njihovom uticaju na ukupnu invalidnost, s tim što tako obračunata penzija ne može iznostiti više od penzije određene za 40 godina penzijskog staža.

Osiguraniku kod koga je invalidnost prouzrokovana djelimično povredom na radu ili profesionalnom bolešću, a djelimično povredom van rada ili bolešću i koji ispunjava uslove za sticanje prava na invalidsku penziju samo po osnovu invalidnosti prouzrokovane povredom na radu ili profesionalnom bolešću invalidska penzija se određuje u procentu sa kojim je na ukupnu invalidnost uticala povreda na radu ili profesionalna bolest.

Član 40

Invalidska penzija u slučaju invalidnosti iz člana 30 stav 2 ovog zakona određuje se, zavisno od uzroka nastanka invalidnosti, u visini od 75% invalidske penzije iz člana 39 ovog zakona.

Član 41

Odredbe čl. 28 i 29 ovog zakona shodno se primjenjuju i kod određivanja najviše i najniže pune invalidske penzije.

3. PORODIČNA PENZIJA

Član 42

Pravo na porodičnu penziju mogu ostvariti članovi porodice:

- 1) umrlog osiguranika koji je navršio najmanje pet godina staža osiguranja ili ispunio uslove za starosnu ili invalidsku penziju;
- 2) umrlog korisnika starosne ili invalidske penzije.

Ako je smrt osiguranika, odnosno lica iz čl. 14 i 15 ovog zakona nastala kao posledica povrede na radu ili profesionalne bolesti, članovi njegove porodice stiču pravo na porodičnu penziju, bez obzira na dužinu staža osiguranja osiguranika, odnosno tog lica.

Član 43

Članovima porodice umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava iz člana 42 ovog zakona smatraju se:

- 1) bračni drug;
- 2) djeca (rođena u braku ili van braka ili usvojena i pastorčad koje je osiguranik, odnosno korisnik prava izdržavao).

Pravo na porodičnu penziju može ostvariti i razvedeni bračni drug, pod uslovima iz čl. 44 i 45 ovog zakona, ako mu je pravnosnažnom presudom dosuđeno pravo na izdržavanje.

Član 43a

Pod uslovima koji se primjenjuju za bračnog druga pravo na porodičnu penziju može ostvariti životni partner umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava iz člana 42 ovog zakona, koji je zaključio životno partnerstvo sa osobom istog pola, u skladu sa zakonom kojim se uređuje životno partnerstvo osoba istog pola.

Pod uslovima koji se primjenjuju za lica iz člana 43 stav 1 tačka 2 ovog zakona pravo na porodičnu penziju može ostvariti dijete partnera iz stava 1 ovog člana kojeg je umrli osiguranik, odnosno korisnik prava izdržavao.

Član 43b

Pod uslovima koji se primjenjuju za bračnog druga pravo na porodičnu penziju može ostvariti i vanbračni drug umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava iz člana 42 ovog zakona, u skladu sa zakonom kojim se uređuju porodični odnosi:

- ako je vanbračna zajednica trajala najmanje tri posljednje godine prije smrti osiguranika, odnosno korisnika prava, ili
- ako je trajanje vanbračne zajednice od njenog zasnivanja do smrti osiguranika, odnosno korisnika prava bilo kraće od tri godine, a u toj vanbračnoj zajednici je rođeno zajedničko dijete.

Postojanje vanbračne zajednice utvrđuje se u vanparničnom sudskom postupku.

Član 44

Udovac, odnosno udovica stiče pravo na porodičnu penziju, ako je:

- 1) do smrti bračnog druga navršio, odnosno navršila 52 godine života;
- 2) do smrti bračnog druga ili u roku od jedne godine od dana smrti bračnog druga postao potpuno nesposoban, odnosno nesposobna za rad;
- 3) poslije smrti bračnog druga ostalo jedno dijete ili više djece koja imaju pravo na porodičnu penziju po tom bračnom drugu, a udovac, odnosno udovica obavlja roditeljsku dužnost prema toj djeci. Udovac, odnosno udovica kod koga, u toku trajanja prava po tom osnovu, nastupi potpuna nesposobnost za rad, zadržava pravo na porodičnu penziju dok postoji ta nesposobnost.

Udovac, odnosno udovica koji, u toku trajanja prava na porodičnu penziju stečenog u skladu sa stavom 1 tač. 2 i 3 ovog člana, navrši 52 godine života trajno zadržava pravo na porodičnu penziju.

Član 45

Pravo na porodičnu penziju ima i udovica kod koje je utvrđena trudnoća, kao i udovica koja je dijete umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava rodila poslije njegove smrti i to pravo joj pripada od dana smrti osiguranika, odnosno korisnika prava.

Ako je dijete mrtvo rođeno ili ako umre prije nego što navrší šest mjeseci života, udovici pripada pravo na porodičnu penziju do isteka šest mjeseci poslije porođaja.

Član 46

Dijete stiće pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada do navršenih 19 godina života.

Poslije navršenih 19 godina života dijete stiće pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada do završetka školovanja, ali najkasnije do navršenih 25 godina života ako studira.

Studiranjem, u smislu stava 2 ovog člana, smatra se pohađanje osnovnih, odnosno master studija.

Ako dijete koje pohađa srednju školu navrší 19 godina života prije završetka nastavne godine, pravo na porodičnu penziju mu pripada do dana kada se, u toj kalendarskoj godini, računa trajanje nastavne godine, prema zakonu kojim se uređuje obrazovanje i vaspitanje.

Studentu čije studije traju preko pet godina, koji do dana kada je navršio 25 godina života nije završio studije, pravo na porodičnu penziju pripada do dana kada se u kalendarskoj godini u kojoj je navršio 25 godina života računa trajanje studijske godine prema zakonu kojim se uređuje visoko obrazovanje.

Dijete stiće pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada dok traje nesposobnost za samostalan život i rad, nastala do uzrasta do koga se djeci obezbjeđuje pravo na porodičnu penziju.

Dijete stiće pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada dok traje nesposobnost za samostalan život i rad, nastala poslije uzrasta do koga se djeci obezbjeđuje pravo na porodičnu penziju, a prije smrti osiguranika, odnosno korisnika prava, pod uslovom da ga je osiguranik, odnosno korisnik prava izdržavao do svoje smrti.

Dijete sa smetnjama u razvoju, u skladu sa propisima o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim potrebama, stiće pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada od prestanka zaposlenja, odnosno obavljanja samostalne djelatnosti.

Djetetu kome je školovanje prekinuto zbog bolesti pravo na porodičnu penziju pripada i za vrijeme bolesti do navršenih godina života iz stava 2 ovog člana, kao i iznad tih godina, ali najviše za onoliko vremena koliko je zbog bolesti izgubilo od školovanja.

Član 47

Porodična penzija određuje se od starosne ili invalidske penzije koja bi osiguraniku pripadala u času smrti, odnosno od penzije koja je korisniku pripadala u času smrti, u procentu koji se utvrđuje prema broju članova porodice koji imaju pravo na tu penziju, i to:

- za jednog člana 70 %;
- za dva člana 80 %;
- za tri člana 90 %;
- za četiri ili više članova 100 %.

Ako pravo na porodičnu penziju imaju bračni drug i razvedeni bračni drug umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava, određuje se jedna porodična penzija u visini koja pripada za jednog člana porodice i dijeli se u jednakim iznosima.

Odredba stava 2 ovog člana primjenjuje se i ako pravo na porodičnu penziju imaju i vanbračni drug u skladu sa zakonom kojim se uređuju porodični odnosi, i životni partner u skladu sa zakonom kojim se uređuje životno partnerstvo osoba istog pola, ako je vanbračna zajednica prestala, odnosno životno partnerstvo raskinuto, a pravosnažnom presudom im je dosuđeno pravo na izdržavanje.

Član 48

Kao najmanji osnov za određivanje porodične penzije uzima se starosna penzija umrlog osiguranika određena za penzijski staž od 20 godina.

Član 49

Djeci bez oba roditelja, pored porodične penzije po jednom roditelju, pripada i porodična penzija po drugom roditelju, i to:

- za jedno dijete 20%,
- za dva djeteta 40%,
- za tri djeteta 60%,
- a za četvoro ili više djece 100% starosne ili invalidske penzije iz člana 47 stav 1 ovog zakona.

Penzija iz stava 1 ovog člana određuje se kao jedna penzija, čiji iznos ne može preći iznos najviše starosne penzije za penzijski staž od 40 godina.

Član 50

Kada je izdržavanje uslov za sticanje prava na porodičnu penziju, smatra se da je umrli osiguranik, odnosno korisnik prava na penziju izdržavao člana porodice, ako sopstveni prosječni mjesečni prihod člana porodice u prethodnoj godini ne prelazi iznos najniže penzije iz člana 29 st. 3 i 4 ovog zakona i ako je sa umrlim osiguranikom, odnosno korisnikom do njegove smrti imao isto prebivalište.

U prihode iz stava 1 ovog člana ne uzimaju se: novčana davanja po osnovu socijalne i dječije zaštite; novčana naknada za pomoć i njegu; novčana naknada za tjelesno oštećenje; primanja po osnovu nagrada; otpremnina zbog odlaska u penziju, kao i primanja po osnovu učeničkog i studentskog standarda.

Član 51

Kada je školovanje uslov za korišćenje prava na porodičnu penziju, pod istim se ne smatra školovanje koje dijete nastavi u školi istog ili nižeg ranga od one koju je već završilo.

4. NOVČANA NAKNADA ZA TJELESNO OŠTEĆENJE

Član 52

Tjelesno oštećenje postoji kad kod osiguranika nastane gubitak, bitnije oštećenje ili znatnija onesposobljenost pojedinih organa ili djelova tijela, što otežava normalnu aktivnost organizma i iziskuje veće napore u ostvarivanju životnih potreba, bez obzira na to da li prouzrokuje ili ne prouzrokuje invalidnost.

Osiguranik ili lice iz čl. 14 i 15 ovog zakona kod koga tjelesno oštećenje prouzrokovano povredom na radu ili profesionalnom bolešću iznosi najmanje 50% stiče pravo na novčanu naknadu.

Član 53

Listu tjelesnih oštećenja iz člana 52 ovog zakona, kao i procenete tih oštećenja propisuje organ državne uprave nadležan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja, po prethodno pribavljenom mišljenju organa državne uprave nadležnog za poslove zdravlja.

Član 54

Tjelesna oštećenja razvrstavaju se prema težini u šest stepeni, i to:

- 1) prvi stepen 100% tjelesnog oštećenja;
- 2) drugi stepen 90% tjelesnog oštećenja;
- 3) treći stepen 80% tjelesnog oštećenja;
- 4) četvrti stepen 70% tjelesnog oštećenja;
- 5) peti stepen 60% tjelesnog oštećenja;
- 6) šesti stepen 50% tjelesnog oštećenja.

Član 55

Kad kod osiguranika kod koga je ranije nastalo tjelesno oštećenje prouzrokovano povredom na radu ili profesionalnom bolešću ispod 50% dođe do pogoršanja tog tjelesnog oštećenja ili nastane nov slučaj tjelesnog oštećenja prouzrokovanog povredom na radu ili profesionalnom bolešću, tako da ukupno tjelesno oštećenje iznosi 50% ili više, osiguranik stiče pravo na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje u odgovarajućem procentu prema novom stepenu tjelesnog oštećenja koji se određuje na osnovu novog stanja ukupnog tjelesnog oštećenja.

Član 56

Osnov za određivanje novčane naknade za tjelesno oštećenje za prvo polugodište 2004. godine iznosi 114,61 EUR-a.

Novčana naknada za tjelesno oštećenje određuje se od osnova iz stava 1 ovog člana i iznosi:

- 1) za 100% tjelesnog oštećenja 40% od osnova;
- 2) za 90% tjelesnog oštećenja 36% od osnova;
- 3) za 80% tjelesnog oštećenja 32% od osnova;
- 4) za 70% tjelesnog oštećenja 28% od osnova;
- 5) za 60% tjelesnog oštećenja 24% od osnova;

6) za 50% tjelesnog oštećenja 20% od osnova.

Osnov iz stava 1 ovog člana usklađuje se na način kako se vrši usklađivanje penzije.

5. PRAVO NA NAKNADU POGREBNIH TROŠKOVA

Član 57

U slučaju smrti korisnika penzije, licu koje izmiri troškove sahrane pripada naknada pogrebnih troškova.

Naknada pogrebnih troškova pripada u visini tri prosječne penzije u Crnoj Gori isplaćene u mjesecu prije smrti korisnika penzije.

Zahtjev za naknadu pogrebnih troškova podnosi se u roku od 60 dana od dana smrti korisnika penzije.

V USKLAĐIVANJE

Član 58

Vrijednost penzije za jedan lični bod usklađuje se od 1. januara tekuće godine, na osnovu statističkih podataka, sa kretanjem potrošačkih cijena i prosječnih zarada zaposlenih na teritoriji Crne Gore u prethodnoj godini u odnosu na godinu koja joj prethodi, i to:

- u procentu koji predstavlja zbir 75% procenta rasta, odnosno pada potrošačkih cijena i 25% procenta rasta, odnosno pada zarada ako je stopa promjene indeksa potrošačkih cijena veća od stope promjene indeksa zarada, ili jednaka toj stopi;
- u procentu koji predstavlja zbir 25% procenta rasta, odnosno pada potrošačkih cijena i 75% procenta rasta, odnosno pada zarada ako je stopa promjene indeksa potrošačkih cijena manja od stope promjene indeksa zarada.

Usklađivanje penzije vrši se u roku i na način iz stava 1 ovog člana.

Izuzetno od st. 1 i 2 ovog člana, ako bi procent koji predstavlja zbir procenta rasta, odnosno pada potrošačkih cijena i procenta rasta, odnosno pada zarada iz stava 1 ovog člana doveo do negativnog usklađivanja, vrijednost penzije za jedan lični bod i penzije se ne usklađuju.

Opšti akt o usklađivanju penzija i vrijednosti penzije za jedan lični bod iz st. 1 i 2 ovog člana donosi Fond.

Član 59

Novčana naknada za tjelesno oštećenje usklađuje se na način predviđen za usklađivanje penzija.

VI PENZIJSKI STAŽ

Član 60

Penzijski staž, u smislu ovog zakona, na osnovu koga se stiču i ostvaruju prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja obuhvata:

- 1) vrijeme koje se računa u staž osiguranja i poseban staž prema odredbama ovog zakona;
- 2) vrijeme koje je, kao staž osiguranja i poseban staž, računato u penzijski staž prema propisima koji su bili na snazi prije početka primjene ovog zakona.

Član 61

U staž osiguranja, u smislu člana 60 ovog zakona, računa se vrijeme koje je osiguranik proveo na radu po osnovu koga je bio obavezno osiguran i za koje je uplaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje.

1. Staž osiguranja koji se računa sa efektivnim trajanjem

Član 62

U staž osiguranja, u smislu člana 60 tačka 1 ovog zakona, računa se vrijeme provedeno na radu, odnosno u osiguranju u efektivnom trajanju.

Zaposlenom koji, shodno propisima o radu, radi sa nepunim radnim vremenom staž osiguranja se računa srazmjerno ostvarenom radnom vremenu.

Stož osiguranja u jednoj kalendarskoj godini može iznositi najviše 12 mjeseci.

Član 63

U staž osiguranja računa se vrijeme za koje osiguranik iz člana 10 stav 1 tačka 10 ovog zakona ostvaruje novčanu naknadu prema propisima o radu i zapošljavanju.

Član 64

Osiguraniku koji koristi pravo da odsustvuje sa rada po propisima o radu, dok dijete navrší tri godine života, to vrijeme računa se u staž osiguranja.

Sredstva za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja po osnovu staža osiguranja iz stava 1 ovog člana obezbjeđuju se iz budžeta.

Član 65

U staž osiguranja računa se vrijeme za koje je osiguranik iz člana 11 tačka 2 ovog zakona ostvario ugovorenu naknadu na koju je plaćen doprinos.

Stož osiguranja iz stava 1 ovog člana srazmjerno se utvrđuje na taj način što se iznos osnovice na koju je plaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje dijeli sa prosječnom zaradom ostvarenom u Crnoj Gori u prethodnoj kalendarskoj godini.

Član 66

Licu kome je prestalo obavezno osiguranje u staž osiguranja računa se vrijeme za koje je plaćen doprinos po prestanku obaveznog osiguranja (produženo osiguranje) i to za vrijeme:

- 1) stručnog usavršavanja ili specijalizacije;
- 2) privremene nezaposlenosti, ako je za to vrijeme prijavljen Zavodu za zapošljavanje, pod uslovom da se prijavio u zakonom propisanom roku, do najviše pet godina za pojedini slučaj prekida osiguranja;
- 3) boravka u inostranstvu kao bračni drug osiguranika, odnosno životni partner osiguranika koji je zaključio životno partnerstvo sa osobom istog pola u skladu sa zakonom kojim se uređuje životno partnerstvo osoba istog pola, odnosno vanbračni drug u skladu sa zakonom kojim se uređuju porodični odnosi koji je na službi u inostranstvu kod našeg poslodavca ili na osnovu međunarodnog ugovora;
- 4) njege djeteta do 15 godina života ili starijeg, kome je usljed potpune i trajne nesposobnosti potrebna stalna njega i pomoć, ali najviše do pet godina za pojedini slučaj prekida osiguranja;
- 5) za koje zaposleni koristi neplaćeno odsustvo po propisima o radu.

Postojanje vanbračne zajednice iz stava 1 tačka 3 ovog člana utvrđuje se u skladu sa članom 43b stav 2 ovog zakona.

Vrijeme produženog osiguranja uzima se u obzir za sticanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i za određivanje visine penzije, ali najviše onoliko vremena koliko iznosi staž osiguranja navršen po osnovu obaveznog osiguranja.

Zahtjev za produženo osiguranje podnosi se najkasnije u roku od šest mjeseci od dana prestanka obaveznog osiguranja.

Član 67

Doprinos za produženo osiguranje plaćaju osiguranici iz člana 66 stav 1 ovog zakona po stopi od 20,5 % na osnovicu koju čini zarada, odnosno osnovica osiguranja ostvarena u posljednjem mjesecu koji prethodi mjesecu prestanka obaveznog osiguranja.

Osnovica iz stava 1 ovog člana ne može biti manja od najniže mjesečne osnovice doprinosa u skladu sa zakonom kojim se uređuju doprinosi za obavezno socijalno osiguranje.

Način usklađivanja osnovica iz st. 1 i 2 ovog člana, kao i rokove i način plaćanja doprinosa za produženo osiguranje propisuje Fond.

Član 68

Pravo na produženo osiguranje prestaje ako odgovarajući doprinosi nijesu plaćeni u roku od šest mjeseci od dana dospelosti.

2. Staž osiguranja koji se računa sa uvećanim trajanjem

Član 69

Osiguraniku koji radi na naročito teškim, opasnim i za zdravlje štetnim radnim mjestima, odnosno poslovima i osiguraniku koji radi na radnim mjestima, odnosno poslovima na kojima posle navršenja određenih godina života ne

može uspješno obavljati svoju profesionalnu djelatnost, staž osiguranja u efektivnom trajanju računa se sa uvećanim trajanjem, pod uslovima utvrđenim ovim zakonom.

Stepen uvećanja staža osiguranja zavisi od težine, opasnosti i štetnosti rada, odnosno od prirode posla, a može iznositi najviše 50%.

Član 70

Radno mjesto, odnosno posao na kome se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem zato što je rad naročito težak, opasan i štetan za zdravlje je radno mjesto, odnosno posao na kome, i pored toga što su primijenjene sve opšte i posebne zaštitne mjere utvrđene propisima, postoje znatni štetni uticaji na zdravstveno stanje i radnu sposobnost osiguranika koji, u toku punog radnog vremena, radi neposredno pored izvora štetnih uticaja, u neprekidnom procesu rada.

Pod punim radnim vremenom iz stava 1 ovog člana podrazumijeva se i radno vrijeme kraće od 40 sati sedmično određeno za pojedine poslove zbog posebnih uslova rada.

Radno mjesto, odnosno posao na kome se staž osiguranja računa s uvećanim trajanjem zato što je obavljanje profesionalne djelatnosti ograničeno navršenjem određenih godina života je radno mjesto, odnosno posao na kome, zbog prirode i težine posla, fiziološke funkcije osiguranika opadaju u toj mjeri da onemogućavaju njeno dalje uspješno obavljanje.

Član 71

Osiguraniku iz člana 69 stav 1 ovog zakona staž osiguranja računa se sa uvećanim trajanjem, pod uslovom da je na radnim mjestima, odnosno poslovima iz člana 70 ovog zakona efektivno proveo ukupno najmanje 10 godina, odnosno ukupno najmanje pet godina ako je, po osnovu rada na tim radnim mjestima, odnosno poslovima, utvrđena invalidnost.

Stož osiguranja se uvećava samo za vrijeme efektivno provedeno na radu.

Prilikom ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja kumulativno se uzima staž osiguranja sa uvećanim trajanjem ostvaren na radnim mjestima, odnosno poslovima iz člana 70 ovog zakona.

Član 72

Radna mjesta, odnosno poslove na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, postupak i način za njihovo utvrđivanje, kao i stepen uvećanja staža osiguranja utvrđuje organ državne uprave nadležan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja.

Radna mjesta, odnosno poslove na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, postupak i način za njihovo utvrđivanje, kao i stepen uvećanja staža osiguranja u organima državne uprave utvrđuje Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada), u skladu sa zakonom, po prethodno pribavljenom mišljenju organa državne uprave nadležnog za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja.

Dužnosti, odnosno poslove na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, postupak i način za njihovo utvrđivanje, kao i stepen uvećanja staža osiguranja profesionalnim vojnim licima utvrđuje Vlada, u skladu sa zakonom, po prethodno pribavljenom mišljenju organa državne uprave nadležnog za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja.

Radna mjesta, odnosno poslovi kao i stepen uvećanja staža osiguranja iz st. 1, 2 i 3 ovog člana podliježu reviziji, najkasnije po isteku pet godina od dana njihovog utvrđivanja.

Član 73

Revizijom radnih mjesta, odnosno poslova na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem i stepena uvećanja staža osiguranja, u smislu ovog zakona, smatra se ponovna ocjena postojanja uslova iz člana 70 ovog zakona na osnovu koje se utvrđuje na kojim radnim mjestima, odnosno poslovima prestaje računanje staža osiguranja s uvećanim trajanjem, odnosno na kojima se mijenja stepen uvećanja staža, kao i na kojim radnim mjestima, odnosno poslovima se uvodi računanje staža osiguranja sa uvećanim trajanjem.

Revizija radnih mjesta, odnosno poslova iz stava 1 ovog člana se vrši na način i po postupku po kojima se vrši njihovo utvrđivanje.

Član 74

Stož osiguranja sa uvećanim trajanjem računa se i osiguranicima koji su na radu, po osnovu koga su bili obavezno osigurani, proveli radeći u smislu člana 62 ovog zakona kao: osiguranici sa tjelesnim oštećenjem od najmanje 70%; vojni invalidi od prve do šeste grupe; civilni invalidi rata od prve do šeste grupe; slijepa lica, lica oboljela od distrofije ili srodnih mišićnih i neuromišićnih oboljenja, od paraplegije i cerebralne i dječije paralize i multipleks skleroze.

Osigurancima iz stava 1 ovog člana svakih 12 mjeseci efektivno provedenih na radu po osnovu koga su osigurani računa se, pod uslovima utvrđenim u članu 71 ovog zakona, kao 15 mjeseci staža osiguranja.

Sredstva za prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ostvarena po osnovu staža osiguranja sa uvećanim trajanjem iz st. 1 i 2 ovog člana obezbjeđuju se iz budžeta.

Član 74a

Osiguraniku - ženi za djecu koju je rodila, uračunava se u poseban staž šest mjeseci po djetetu.

VII OSTVARIVANJE I KORIŠĆENJE PRAVA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA

1. Ostvarivanje prava

Član 75

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ostvaruju se od dana podnošenja zahtjeva, a najranije šest mjeseci prije tog dana.

Član 76

Penzijski staž, zarade, naknade zarada, odnosno osnovice osiguranja, kao i druge činjenice od uticaja na sticanje i utvrđivanje prava uzimaju se u obzir pri ostvarivanju prava na penziju na osnovu podataka utvrđenih u matičnoj evidenciji.

Činjenice koje se, u skladu sa zakonom, ne utvrđuju u matičnoj evidenciji, a koje su od značaja za ostvarivanje prava, utvrđuju se u postupku rješavanja o tim pravima.

Penzijski staž, svojstvo osiguranika, osnov osiguranja, zarade, naknade zarada, odnosno osnovice osiguranja i visina uplaćenog doprinosa ne mogu se utvrđivati na osnovu izjava svjedoka.

Član 77

Briše se. (Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, "Sl. list CG", br. 55/16)

Član 78

Svojstvo osiguranika za lice za koje je podnijeta prijava na osiguranje utvrđuje se uvođenjem u matičnu evidenciju i izdavanjem potvrde o prijemu prijave na osiguranje bez izdavanja pisanog rješenja.

Prilikom prijema prijave na osiguranje provjeravaju se podaci sadržani u prijavi i zahtijevaju dokazi na kojima se ti podaci zasnivaju.

Odredbe st. 1 i 2 ovog člana primjenjuju se i prilikom odjave osiguranja.

Podnosilac prijave dužan je da licu za koje je podnio prijavu na osiguranje, odnosno odjavu osiguranja preda ovjerenu fotokopiju potvrde o prijemu te prijave, odnosno odjave, u roku od osam dana od dana njenog izdavanja.

Ako se na osnovu podnijete prijave na osiguranje utvrdi da nijesu ispunjeni uslovi za priznavanje svojstva osiguranika i za uvođenje u matičnu evidenciju, o tome se izdaje pisano rješenje.

Član 79

Lice za koje nije podnijeta prijava na osiguranje može da podnese zahtjev za utvrđivanje svojstva osiguranika, ako smatra da ima pravo na penzijsko i invalidsko osiguranje.

Fond će pokrenuti postupak za utvrđivanje svojstva osiguranika i kada, prilikom kontrole ili na drugi način, utvrdi da prijava na osiguranje nije podnijeta za lice koje ima pravo na penzijsko i invalidsko osiguranje.

U slučajevima iz st. 1 i 2 ovog člana Fond donosi pisano rješenje o utvrđivanju svojstva osiguranika.

Obveznik podnošenja prijave dužan je da, na osnovu rješenja iz stava 3 ovog člana kojim je utvrđeno svojstvo osiguranika, podnese prijavu na osiguranje.

Odredbe st. 1 do 4 ovog člana primjenjuju se u slučaju kad obveznik podnošenja odjave osiguranja nije podnio odjavu osiguranja.

Član 80

Licu kome svojstvo osiguranika nije utvrđeno u rokovima određenim za podnošenje prijave na osiguranje to svojstvo može se utvrditi najranije od 1. januara 1965. godine, na način utvrđen ovim zakonom.

Član 81

Pravo na starosnu penziju ostvaruje se poslije prestanka osiguranja, s tim što se zahtjev za ostvarivanje prava može podnijeti i prije prestanka osiguranja, uz pružanje odgovarajućih dokaza o izvjesnosti njegovog prestanka.

Član 82

Postupak za ostvarivanje prava na starosnu penziju pokreće se na zahtjev osiguranika.

Postupak za ostvarivanje prava na porodičnu penziju pokreće se na zahtjev člana porodice umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava.

Postupak za ostvarivanje prava po osnovu invalidnosti pokreće se na zahtjev osiguranika, odnosno poslodavca kod kojeg je osiguranik zaposlen, kao i na predlog izabranog doktora primarne zdravstvene zaštite.

Postupak za ostvarivanje prava na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje pokreće se na zahtjev osiguranika, odnosno korisnika prava, na osnovu medicinske dokumentacije.

Postupak za ostvarivanje prava na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje pokreće se i po službenoj dužnosti, na osnovu mišljenja organa vještačenja datog prilikom vještačenja o invalidnosti, u skladu sa opštim aktom Fonda.

Uz zahtjev, odnosno predlog iz st. 3 i 4 ovog člana podnosi se medicinska dokumentacija.

Obim i sadržinu medicinske dokumentacije iz stava 6 ovog člana propisuje organ državne uprave nadležan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja, po prethodno pribavljenom mišljenju organa državne uprave nadležnog za poslove zdravlja.

Član 83

Postupak za utvrđivanje penzijskog staža pokreće se na zahtjev osiguranika, odnosno korisnika prava, kao i člana porodice umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava.

Član 84

Osiguranik koji je sam obveznik uplate doprinosa ostvaruje prava po osnovu staža osiguranja za koji nije blagovremeno izvršio uplatu doprinosa najranije od dana uplate.

Član 85

Kada je za rješavanje o pravu iz penzijskog i invalidskog osiguranja potrebno utvrđivanje postojanja invalidnosti, tjelesnog oštećenja, uzroka invalidnosti i tjelesnog oštećenja, Fond utvrđuje te činjenice na osnovu nalaza, ocjene i mišljenja organa vještačenja, čije se obrazovanje i način rada uređuje opštim aktom Fonda.

Na opšti akt iz stava 1 ovog člana saglasnost daje organ državne uprave nadležan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja.

Nalaz, ocjena i mišljenje iz stava 1 ovog člana podliježu prethodnoj kontroli koju vrši organ utvrđen opštim aktom Fonda.

Organ vještačenja iz stava 1 ovog člana obavezan je da postupi po uputstvima datim u postupku prethodne kontrole.

Član 86

Kao dan nastanka invalidnosti, nesposobnosti člana porodice odnosno tjelesnog oštećenja uzima se dan kada je, na osnovu pregleda, dat nalaz, ocjena i mišljenje organa vještačenja, odnosno neki raniji dan za koji postoji odgovarajuća medicinska dokumentacija.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, nesposobnost za samostalan život i rad može se utvrditi i prije datuma za koji postoji medicinska dokumentacija u slučajevima urođenih stanja, kao i oboljenja koja nastaju u ranom djetinjstvu.

Član 87

Nalazom, ocjenom i mišljenjem iz čl. 85 i 91a ovog zakona kojim se utvrđuje invalidnost iz člana 30 ovog zakona određuje se da se kontrolni pregled mora obaviti najkasnije u roku od tri godine od dana utvrđene invalidnosti, osim u slučajevima predviđenim opštim aktom iz člana 85 stav 1 ovog zakona.

Mjesečni iznosi invalidske penzije, odnosno novčane naknade za tjelesno oštećenje ne isplaćuju se korisniku koji se, bez opravdanih razloga, u određenom roku ne odazove na kontrolni pregled radi ponovnog utvrđivanja stanja invalidnosti, odnosno stepena tjelesnog oštećenja za sve vrijeme dok se ne odazove pozivu.

Mjesečni iznosi obustavljeni u skladu sa stavom 2 ovog člana isplaćuju se naknadno korisniku koji se odazove pozivu u roku od 30 dana od dana određenog za pregled, ako se na kontrolnom pregledu utvrdi da postoji invalidnost, odnosno tjelesno oštećenje na osnovu kojih je ostvareno pravo.

Korisniku koji se ne odazove pozivu iz stava 3 ovog člana, obustavljeni mjesečni iznosi primanja ne isplaćuju se, a isplata primanja uspostavlja se od prvog dana narednog mjeseca poslije odazivanja pozivu, ako se na kontrolnom pregledu utvrdi da postoji invalidnost, odnosno tjelesno oštećenje na osnovu kojih je ostvareno pravo.

Član 88

Promjene u stanju invalidnosti koje su od uticaja na pravo na invalidsku penziju, priznatu pravnosnažnim rješenjem, utvrđuju se u postupku pokrenutom na zahtjev osiguranika, odnosno po službenoj dužnosti.

Član 89

Rješenje donijeto u postupku ostvarivanja prava na invalidsku penziju dostavlja se i poslodavcu kod koga je osiguranik zaposlen.

Član 90

Protiv prvostepenog rješenja može se izjaviti žalba organu državne uprave nadležnom za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja, u roku od 15 dana od dana prijema rješenja.

Žalba ne odlaže izvršenje rješenja, osim ako se njom pobija rješenje kojim je utvrđena invalidnost.

Član 91

Prvostepeno rješenje podliježe reviziji koju vrši organ državne uprave nadležan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja.

U postupku revizije vrši se obavezna revizija nalaza, ocjene i mišljenja organa vještačenja iz člana 85 stav 1 ovog zakona.

Revizija ne odlaže izvršenje rješenja.

Ako je protiv rješenja prvostepenog organa izjavljena žalba, o reviziji i žalbi rješava se istim rješenjem.

Član 91a

U postupku po žalbi, odnosno reviziji činjenice iz člana 85 stav 1 ovog zakona utvrđuju se na osnovu nalaza, ocjene i mišljenja organa vještačenja, čije se obrazovanje i način rada uređuje opštim aktom organa državne uprave nadležnog za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja.

Član 92

U vršenju revizije na prvostepeno rješenje može se dati saglasnost ili se prvostepeno rješenje može izmijeniti, poništiti ili ukiniti.

Član 93

Ako protiv prvostepenog rješenja nije izjavljena žalba, a revizija ne bude izvršena u roku od tri mjeseca od dana isteka roka za žalbu, smatra se da je revizija izvršena i data saglasnost na to rješenje.

Član 93a

Briše se. (Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, "Sl. list CG", br. 55/16)

Član 94

Protiv rješenja donijetog po žalbi, odnosno u vršenju revizije o pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja i o podacima utvrđenim u matičnoj evidenciji može se pokrenuti upravni spor kod nadležnog suda.

2. Korišćenje prava

Član 95

Starosna i porodična penzija isplaćuju se od dana ispunjenja uslova, ali najranije od prvog narednog dana od dana prestanka osiguranja, ako je zahtjev podnjet u roku od šest mjeseci od dana ispunjenja uslova propisanih za sticanje prava.

Ako je zahtjev za starosnu, odnosno porodičnu penziju podnjet po isteku roka od šest mjeseci iz stava 1 ovog člana, starosna, odnosno porodična penzija se isplaćuju od dana podnošenja zahtjeva i za šest mjeseci unazad, ali najranije od prvog narednog dana od dana prestanka osiguranja.

Član 96

Osiguraniku koji pravo na invalidsku penziju ostvaruje u postupku pokrenutom u toku trajanja osiguranja, invalidska penzija isplaćuje se od dana pravosnažnosti rješenja o invalidnosti, odnosno od dana nastanka invalidnosti, ako je za to osiguraniku povoljnije.

Kada se pravo na invalidsku penziju ostvaruje poslije prestanka osiguranja, a invalidnost je postojala prije podnošenja zahtjeva, invalidska penzija isplaćuje se od dana nastanka invalidnosti, ali najviše za šest mjeseci unazad od dana podnošenja zahtjeva.

Invalidska penzija iz st. 1 i 2 ovog člana isplaćuje se najranije od prvog narednog dana od dana prestanka osiguranja, odnosno od dana kada je korisnik invalidske penzije iz člana 30 stav 2 ovog zakona počeo da radi sa radnim vremenom određenim u članu 33 ovog zakona.

Član 97

Novčana naknada za tjelesno oštećenje isplaćuje se od dana nastanka tjelesnog oštećenja, ali najviše šest mjeseci unazad od dana podnošenja zahtjeva, odnosno od dana pokretanja postupka po službenoj dužnosti.

Član 98

Osiguranik, odnosno korisnik prava na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje, koji po posebnim propisima stekne pravo na novčanu naknadu po osnovu istog tjelesnog oštećenja, može po sopstvenom izboru da koristi samo jedno od tih prava, ako posebnim propisima nije drukčije određeno.

Član 99

Ako u stanju invalidnosti, odnosno stepenu tjelesnog oštećenja nastupe promjene koje su od uticaja na utvrđena prava, ta prava prestaju, mijenjaju se ili stiču nova prava, i to:

- 1) ako je promjena utvrđena na zahtjev osiguranika - od prvog dana narednog mjeseca po podnošenju zahtjeva;
- 2) ako je promjena utvrđena na zahtjev osiguranika nastala posle podnijetog zahtjeva - od prvog dana narednog mjeseca posle nastale promjene;
- 3) ako je promjena utvrđena po službenoj dužnosti - od prvog dana narednog mjeseca po donošenju prvostepenog rješenja o određivanju prava po osnovu utvrđene promjene.

Član 100

Penzije i novčane naknade za tjelesno oštećenje se utvrđuju u mjesečnom iznosu i isplaćuju unazad.

Fond je dužan da korisniku isplaćuje penziju, odnosno novčanu naknadu za tjelesno oštećenje u mjestu njegovog boravka u Crnoj Gori.

Isplata penzija i novčanih naknada za tjelesno oštećenje u inostranstvu vrši se pod uslovima predviđenim međunarodnim ugovorom, odnosno pod uslovom reciprociteta.

Naknada pogrebnih troškova isplaćuje se u inostranstvu ako je to propisano međunarodnim ugovorom, odnosno pod uslovima reciprociteta.

Član 100a

Mjesečni iznosi penzije i novčane naknade za tjelesno oštećenje koji nijesu mogli biti isplaćeni jer korisnik nije dostavio potvrdu o životu, potvrdu o školovanju, prijavio promjenu adrese ili dostavio drugi dokaz neophodan za isplatu, naknadno će se isplatiti najviše za 12 mjeseci unazad računajući od dana kada, po dostavljanju potrebnih dokaza za isplatu penzije i novčane naknade, korisnik podnese zahtjev za isplatu.

Član 101

Briše se. (Odluka Ustavnog suda Crne Gore U-I br. 27/12, od 24. jula 2015. godine, "Sl. list CG", br. 44/15)

Član 102

Korisnik penzije, odnosno novčane naknade za tjelesno oštećenje može ovlastiti drugo lice da u njegovo ime prima penziju, odnosno novčanu naknadu za tjelesno oštećenje.

Ovlašćenje iz stava 1 ovog člana važi najduže 12 mjeseci nakon čega se može obnoviti.

Član 103

Korisniku djelimične invalidske penzije prestaje pravo na djelimičnu invalidsku penziju kada ostvari pravo na starosnu ili na punu invalidsku penziju.

Član 104

Porodična penzija isplaćuje se kao jedna penzija i kada je određena za više korisnika, ako korisnici ne zahtijevaju da im se penzija isplaćuje odvojeno.

Član 105

Ako porodičnu penziju koriste dva ili više članova porodice, pa nekom od njih prestane pravo na penziju, ostalim članovima koji imaju pravo na porodičnu penziju ponovo se određuje visina penzije. Tako određena visina penzije pripada od dana kada je korisniku prestalo pravo na penziju.

Ako se isplata porodične penzije obustavi ili ako pravo koje pripada pojedinom članu porodice miruje, porodična penzija se ponovo ne određuje.

Ako se korisniku porodične penzije, zbog zaposlenja, odnosno obavljanja samostalne djelatnosti ili korišćenja starosne ili invalidske penzije, ne isplaćuje porodična penzija koja mu pripada, ostalim članovima porodice isplaćuje se za to vrijeme porodična penzija u visini koja se određuje kao da korisnik penzije nije imao pravo na porodičnu penziju.

Član 106

Član porodice nema pravo na porodičnu penziju, ako je pravosnažnom presudom osuđen za krivično djelo čija posledica je smrt lica od koga se izvodi pravo na porodičnu penziju.

Licu iz stava 1 ovog člana ostvareno pravo prestaje danom pravosnažnosti presude.

Član 107

Pravo na porodičnu penziju prestaje članu porodice koji usljed nastale promjene više ne ispunjava uslove za sticanje i korišćenje tog prava.

Član 108

Briše se. (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, "Sl. list CG", br. 78/10)

Član 109

Ako osiguranik, odnosno korisnik penzije stekne pravo na dvije ili više penzija, može koristiti samo jednu od tih penzija po sopstvenom izboru.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, djeca čija su oba roditelja umrla mogu koristiti pravo na porodičnu penziju po osnovu oba roditelja, do visine utvrđene zakonom.

Član 110

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja prestaju kada, u toku njihovog korišćenja, prestanu da postoje uslovi za sticanje i ostvarivanje tih prava.

Član 111

Korisnik prava dužan je, u roku od 15 dana od dana nastale promjene, da prijavi svaku promjenu koja je od uticaja na pravo ili obim korišćenja tog prava.

Član 112

Korisnik starosne penzije koji se zaposli, odnosno obavlja samostalnu djelatnost ima pravo, po prestanku tog zaposlenja, odnosno obavljanja te djelatnosti, na ponovno određivanje penzije, ako je bio u osiguranju po ovom zakonu najmanje godinu dana.

Odredba stava 1 ovog člana odnosi se i na korisnika prijevremene starosne penzije koji, nakon prestanka ponovnog zaposlenja, odnosno obavljanja samostalne djelatnosti, ostvaruje pravo na starosnu ili prijevremenu starosnu penziju.

Ponovno određivanje penzije iz stava 1 ovog člana vrši se primjenom odredaba čl. 19 do 29 ovog zakona, s tim što se lični koeficijent računa na osnovu zarada, naknada zarada, odnosno osnovica osiguranja iz perioda osiguranja za koji je utvrđen lični koeficijent već ostvarene penzije i iz ukupnog perioda osiguranja nakon ostvarivanja prava na penziju, izuzev iz godine u kojoj se ponovo određuje penzija.

Korisniku porodične penzije koji se zaposli ili obavlja samostalnu djelatnost na teritoriji Crne Gore ili u inostranstvu obustavlja se isplata penzije.

Odredba stava 3 ovog člana ne odnosi se na korisnike porodične penzije iz člana 46 st. 1 do 5 ovog zakona i na korisnika porodične penzije koji obavlja poslove iz člana 11 tačka 2 ovog zakona.

Član 112a

Odredbe ovog zakona o ostvarivanju i korišćenju prava na starosnu penziju shodno se primjenjuju i na ostvarivanje i korišćenje prava na prijevremenu starosnu penziju, ukoliko ovim zakonom nije drukčije određeno.

VIII FOND

Član 113

Fond je organizacija koja vrši javna ovlašćenja prilikom rješavanja o pravima i obavezama iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Fond ima svojstvo pravnog lica sa pravima, obavezama i odgovornostima utvrđenim ovim zakonom i Statutom Fonda.

Fond za svoj rad odgovara Vladi.

Član 114

Fond ima Statut kojim se uređuje:

- 1) organizacija Fonda;
- 2) prava, obaveze i odgovornost organa upravljanja;
- 3) druga pitanja od značaja za rad Fonda.

Statut donosi Upravni odbor Fonda.

Saglasnost na Statut daje Vlada.

Statut se objavljuje u "Službenom listu Crne Gore".

Član 115

Rad Fonda je javan.

Fond najmanje jednom godišnje, podnosi Vladi izvještaj o svom radu koji sadrži prikaz izvršavanja zakona i drugih propisa, podatke o realizaciji ciljeva iz programa rada Fonda, ocjenu stanja i mjera koje su preduzete za unaprjeđenje stanja i finansijski izvještaj.

Član 116

Fond obavlja sledeće poslove:

- 1) obezbeđuje efikasno, racionalno i zakonito ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i pruža stručnu pomoć pri ostvarivanju prava;
- 2) donosi godišnji program rada koji sadrži podatke o ciljevima, indikatorima uspešnosti, aktivnostima koje su potrebne za realizaciju ciljeva i licima odgovornim za realizaciju i finansijski plan;
- 3) vodi evidenciju o osiguranicima i korisnicima, u skladu sa ovim zakonom i Statutom;
- 4) vodi evidenciju o zaradama, odnosno osnovicama osiguranja na koje su uplaćeni doprinosi, o visini uplaćenog doprinosa za osiguranika, kao i o isplaćenim penzijama;
- 5) Briše se. (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu, "Sl. list CG", br. 12/07)
- 6) dostavlja organu državne uprave nadležnom za poslove javnih prihoda (u daljem tekstu: poreski organ) mjesečne izvještaje o uplaćenim doprinosima;
- 7) obezbeđuje sprovođenje međunarodnih ugovora o penzijskom i invalidskom osiguranju;
- 8) preduzima mjere za redovnu naplatu prihoda Fonda;
- 9) organizuje poslove za sprovođenje penzijskog i invalidskog osiguranja i u tu svrhu obezbeđuje informatičke tehnologije;
- 10) donosi opšte akte u skladu sa ovim zakonom i Statutom;
- 11) obavlja druge poslove u vezi sa sprovođenjem i ostvarivanjem prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja u skladu sa ovim zakonom i Statutom.

Član 117

Organi Fonda su: Upravni odbor i direktor.

Fondom upravlja Upravni odbor, u skladu sa zakonom, Statutom i drugim opštim aktima Fonda.

Upravni odbor Fonda ima predsjednika i šest članova koje imenuje i razrješava Vlada, i to:

- 1) jednog člana na predlog reprezentativne sindikalne organizacije;

- 2) jednog člana na predlog reprezentativnog udruženja poslodavaca;
- 3) jednog člana na predlog Saveza udruženja penzionera Crne Gore;
- 4) četiri člana na predlog organa državne uprave nadležnog za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja.

Ako je u Upravnom odboru predviđen manji broj predstavnika reprezentativnih sindikata u odnosu na broj reprezentativnih sindikata na odgovarajućem nivou, primjenjuje se princip rotacije, u skladu sa njihovim posebnim sporazumom.

Ako ima više reprezentativnih udruženja poslodavaca, člana Upravnog odbora iz stava 3 tačka 2 ovog člana predlaže reprezentativno udruženje poslodavaca koje ima veći procenat zaposlenih u privredi Crne Gore.

Član 118

Predsjednik i članovi Upravnog odbora Fonda imenuju se na vrijeme od četiri godine.

Član 119

Lica koja se imenuju u Upravni odbor moraju biti lica sa stručnim znanjem i iskustvom iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja, finansija, investicija ili osiguranja.

Najmanje četiri od ukupnog broja članova Upravnog odbora mora imati najmanje pet godina radnog iskustva na poslovima iz stava 1 ovog člana.

Član Upravnog odbora ne može biti:

- 1) lice koje je osuđivano za krivična djela koja ga čine nedostojnim za obavljanje te funkcije, kao i odgovorno lice u privrednom društvu nad kojim je pokrenut stečajni postupak;
- 2) lice koje je izgubilo pravo da obavlja funkciju člana organa finansijske institucije po domaćem ili inostranom zakonodavstvu;
- 3) lice koje pruža usluge i prodaje proizvode Fondu, kao i lice čije bi djelovanje moglo da dovede do sukoba interesa;
- 4) direktor Fonda.

Član Upravnog odbora razrješava se u slučaju:

- 1) nastanka okolnosti iz stava 3 ovog člana;
- 2) gubitka poslovne sposobnosti;
- 3) neopravdanog izostanka sa najmanje tri sjednice Upravnog odbora.

Član Upravnog odbora ne može primati poklone ili koristiti druge pogodnosti po osnovu obavljanja ove funkcije. Ova zabrana se odnosi i na članove njegove uže porodice.

Član 120

Upravi odbor Fonda:

- 1) donosi Statut i opšte akte u skladu sa ovim zakonom;
- 2) imenuje i razrješava direktora Fonda;
- 3) donosi godišnji program rada Fonda;
- 4) donosi finansijski plan;
- 5) podnosi izvještaj o radu i finansijski izvještaj;
- 6) odlučuje o poslovanju Fonda;
- 7) donosi akte o usklađivanju penzija i vrijednosti penzije za jedan lični bod, u skladu sa ovim zakonom; i
- 8) odlučuje o drugim pitanjima i obavlja druge poslove u skladu sa zakonom i Statutom.

Član 121

Odlučivanje i način rada, kao i druga pitanja od značaja za rad Upravnog odbora Fonda uređuju se Statutom Fonda.

Član 122

Direktor Fonda:

- 1) organizuje rad i poslovanje Fonda;
- 2) predstavlja i zastupa Fond i odgovoran je za zakonitost i kvalitet rada;
- 3) predlaže Statut, program rada i finansijski plan;

- 4) predlaže izvještaj o radu i finansijski izvještaj;
- 5) predlaže i druge odluke Upravnom odboru;
- 6) izvršava odluke Upravnog odbora;
- 7) utvrđuje unutrašnju organizaciju i sistematizaciju radnih mjesta u Fondu;
- 8) upravlja ljudskim i finansijskim resursima;
- 9) stara se o obezbjeđivanju javnosti rada Fonda;
- 10) rukovodi radom stručne službe Fonda; i
- 11) vrši druge poslove u skladu sa zakonom i Statutom.

Član 122a

Za direktora Fonda može biti imenovano lice koje ima VIII nivo kvalifikacije obrazovanja i najmanje pet godina radnog iskustva na poslovima rukovođenja ili devet godina radnog iskustva na drugim poslovima.

Nakon sprovedenog postupka javnog konkursa za direktora Fonda, u skladu sa propisima o državnim službenicima i namještenicima, lista za izbor kandidata dostavlja se Upravnom odboru radi imenovanja.

Direktora Fonda imenuje Upravni odbor, na pet godina, na osnovu javnog konkursa.

Član 123

Radi obavljanja stručnih, administrativnih, pravnih, ekonomskih i drugih poslova Fond ima jedinstvenu stručnu službu.

Stručna služba Fonda organizuje se na način koji obezbjeđuje efikasno obavljanje djelatnosti Fonda i ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Na prava, obaveze i odgovornost zaposlenih u Fondu primjenjuju se propisi o državnim službenicima i namještenicima.

Član 124

Nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada Fonda vrši organ državne uprave nadležan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja, u skladu sa zakonom.

IX MATIČNA EVIDENCIJA

Član 125

Fond vodi matičnu evidenciju o osiguranicima, obveznicima plaćanja doprinosa i korisnicima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, matičnu evidenciju za zaposlene u organu državne uprave nadležnom za poslove policije i Agenciji za nacionalnu bezbjednost vode ti organi na način utvrđen ovim zakonom.

Fond vrši kontrolu vođenja evidencije iz stava 2 ovog člana.

Član 126

Matična evidencija se vodi prema jedinstvenim metodološkim principima.

Podaci se unose u matičnu evidenciju prema jedinstvenom kodeksu šifara.

Podaci se unose u matičnu evidenciju na osnovu prijava podnesenih na propisanim obrascima koji se mogu dostavljati i putem sredstava za elektronsku obradu podataka.

U slučaju kada su prijave dostavljene putem sredstava za elektronsku obradu podataka podnosilac prijave je dužan da, na zahtjev Fonda, te prijave podnese na propisanim obrascima.

Akte, odnosno obrasce iz st. 1 do 3 ovog člana propisuje organ državne uprave nadležan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja.

Član 127

Matična evidencija ustrojava se unošenjem podataka o osiguraniku na osnovu prijave na osiguranje.

Član 128

U matičnu evidenciju unose se podaci o:

- 1) osiguranicima;
- 2) korisnicima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja;

3) obveznicima plaćanja doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje.

Član 129

U matičnu evidenciju unose se sledeći podaci o osiguranicima:

- 1) prezime i ime;
- 2) jedinstveni matični broj građana i poreski identifikacioni broj;
- 3) pol;
- 4) dan, mesec i godina rođenja;
- 5) zanimanje;
- 6) školska sprema;
- 7) osnov osiguranja;
- 8) datum sticanja i prestanka svojstva osiguranika;
- 9) staž osiguranja, zarade, naknade zarade, odnosno osnovice osiguranja koje služe za određivanje visine penzije;
- 10) broj meseci, odnosno dana provedenih na radu i broju meseci, odnosno dana za koje su isplaćene naknade;
- 11) visina uplaćenog doprinosa;
- 12) da li je osiguranik korisnik penzije;
- 13) obvezniku plaćanja doprinosa;
- 14) penzijskom stažu po vrstama;
- 15) osiguranicima s tjelesnim oštećenjem od najmanje 70%, vojnim invalidima od prve do šeste grupe, civilnim invalidima rata od prve do šeste grupe, slijepim licima i licima oboljelim od distrofije ili srodnih mišićnih i neuromišićnih oboljenja, paraplegije, cerebralne i dječije paralize i multipleks skleroze.

Za osiguranike koji rade na radnim mjestima, odnosno poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, u matičnoj evidenciji evidentiraju se podaci o stažu osiguranja, odnosno o vremenu provedenom na tim radnim mjestima, odnosno poslovima i stepenu uvećanja staža.

Osiguranicima koji nemaju jedinstveni matični broj građana Fond određuje lični broj.

Član 130

U matičnu evidenciju, pored podataka iz člana 129 stav 1 tač. 1 do 4 ovog zakona, unose se i sljedeći podaci o korisnicima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, i to o:

- 1) vrsti penzije;
- 2) pravnom osnovu za utvrđivanje penzije;
- 3) datumu sticanja prava na penziju i datumu početka isplate, obustave i ponovne isplate penzije, kao i o pravnom osnovu za obustavu, odnosno ponovnu isplatu penzije;
- 4) invalidnosti, uzroku invalidnosti i dijagnozi;
- 5) ličnim bodovima i ličnom koeficijentu;
- 6) iznosu penzije na dan ostvarivanja prava.

U matičnu evidenciju unose se i podaci o srodstvu korisnika porodične penzije sa umrlim osiguranikom, odnosno korisnikom penzije po osnovu koga je ostvareno pravo na porodičnu penziju.

Član 131

Obveznici podnošenja prijava podataka za matičnu evidenciju su:

- 1) poslodavac:
  - prijave podataka o obvezniku plaćanja doprinosa koje obuhvataju prijave početka i prijave prestanka poslovanja;
  - prijave na osiguranje i odjave osiguranja za osiguranike iz člana 10 stav 1 tač. 1 do 6 i tač. 8 i 9 i člana 11 tačka 2 ovog zakona;
  - prijave podataka za utvrđivanje staža osiguranja, zarade i naknade zarade koje služe za utvrđivanje godišnjeg ličnog koeficijenta i visine uplaćenog doprinosa za osiguranike iz člana 10 stav 1 tač. 1 do 6 i tač. 8 i 9 ovog zakona;
  - prijave promjene podataka iz al. 1 do 3 ove tačke;

2) osiguranik koji je sam obveznik plaćanja doprinosa:

- prijave na osiguranje i odjave osiguranja, kao i prijave promjene tih podataka za osiguranike iz člana 10 stav 1 tačka 7, člana 11 tačka 1 i člana 66 ovog zakona;
- prijave podataka za utvrđivanje staža osiguranja, osnovice osiguranja koje služe za utvrđivanje godišnjeg ličnog koeficijenta i visini uplaćenog doprinosa za osiguranike iz člana 10 stav 1 tačka 7 ovog zakona, kao i prijave promjene tih podataka;

3) vjerska zajednica za osiguranika iz člana 11 tačka 3 ovog zakona - prijave na osiguranje i odjave osiguranja, kao i prijave promjena tih podataka;

4) organ državne uprave nadležan za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede za osiguranike iz člana 12 ovog zakona - prijave na osiguranje i odjave osiguranja, kao i prijave promjena tih podataka;

5) Poreski organ - prijave podataka za utvrđivanje staža osiguranja, osnovice osiguranja koje služe za utvrđivanje godišnjeg ličnog koeficijenta i visini uplaćenog doprinosa za lica iz člana 11 tačka 1 - 3 i člana 12 ovog zakona, kao i prijave promjene tih podataka;

6) Zavod za zapošljavanje:

- prijave na osiguranje i odjave osiguranja za osiguranike iz člana 10 stav 1 tačka 10 ovog zakona, kao i prijave promjene tih podataka;
- prijave podataka za utvrđivanje staža osiguranja, naknade zarade i visini uplaćenog doprinosa za lica iz alineje 1 ove tačke, kao i prijave promjene tih podataka;

7) Fond - unosi u matičnu evidenciju podatke o utvrđenom penzijskom stažu, zaradi, naknadama zarade, osnovicama osiguranja koje služe za utvrđivanje godišnjeg ličnog koeficijenta za osiguranike iz člana 66 ovog zakona i visine uplaćenog doprinosa;

8) nadležni matičar - prijave o smrti korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Član 132

U prijave podataka za matičnu evidenciju podaci se unose samo na osnovu javnih isprava i evidencija propisanih zakonom.

Član 133

Za tačnost podataka unesenih u prijave podataka za matičnu evidenciju odgovoran je podnosilac prijave.

Fond je dužan da provjerava tačnost podataka unesenih u prijave podataka za matičnu evidenciju, da zahtijeva dokaze i vrši uvid u evidencije i dokumentaciju na kojima se zasnivaju podaci uneseni u prijave.

Podnosilac prijave je dužan da osiguraniku, korisniku prava i Fondu daje tačna obavještenja, odnosno podatke od značaja za utvrđivanje činjenica važnih za sticanje i ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, kao i da Fondu pruži dokaze i omogućiti uvid u evidenciju i dokumentaciju.

Član 134

Prijave podataka za matičnu evidenciju podnose se Fondu, odnosno njegovoj organizacionoj jedinici, i to za:

- 1) osiguranike zaposlene iz člana 10 stav 1 tač. 1 do 6 i tač. 8 i 9 ovog zakona - prema sjedištu poslodavca, odnosno njegove organizacione jedinice (filijala, ekspozitura, ispostava, poslovica, predstavništvo, zastupništvo i druge poslovne i radne jedinice);
- 2) osiguranike zaposlene iz člana 10 stav 1 tačka 7 ovog zakona - prema mjestu u kome su bili osigurani, odnosno imali prebivalište prije odlaska u inostranstvo;
- 3) osiguranike iz člana 10 stav 1 tačka 10 ovog zakona - prema sjedištu organizacione jedinice Zavoda za zapošljavanje;
- 4) osiguranike samostalnih djelatnosti iz člana 11 tačka 1 ovog zakona - prema mjestu u kome je osiguranik registrovao obavljanje djelatnosti po osnovu koje je osiguran;
- 5) osiguranike samostalnih djelatnosti iz člana 11 tač. 2 i 3 ovog zakona - prema prebivalištu, odnosno boravištu osiguranika;
- 6) osiguranike poljoprivrednike iz člana 12 ovog zakona - prema sjedištu organizacione jedinice poreskog organa.

Član 135

Svojestvo osiguranika, staž osiguranja, zarade, naknade zarada, odnosno osnovice osiguranja koje se uzimaju za utvrđivanje visine prava utvrđuje Fond, na osnovu prijave podataka iz člana 131 ovog zakona, unošenjem podataka u matičnu evidenciju.

Podaci iz člana 129 stav 2 ovog zakona utvrđuju se unošenjem u matičnu evidenciju po ispunjenju uslova iz člana 71 ovog zakona.

Član 136

Podaci o penzijskom stažu koji je osiguranik navršio do 31. decembra 1969. godine i o posebnom stažu navršenom poslije tog dana, kao i podaci o promjenama tih podataka unose se u matičnu evidenciju o osiguranicima na osnovu prijave podataka o penzijskom stažu.

Član 137

Ako Fond, prilikom provjere podataka iz člana 133 ovog zakona, utvrdi da prijava o stažu osiguranja, zaradama, naknadama zarada, odnosno osnovicama osiguranja koje se uzimaju za utvrđivanje visine prava, kao i podaci o visini uplaćenih doprinosa nijesu pravilno popunjeni ili da podaci nijesu uneseni u skladu s propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju naložiće podnosiocu prijave da ih ispravi u roku koji ne može biti duži od 30 dana.

Član 138

Fond je dužan da osiguraniku, na njegov zahtjev, izda uvjerenje o podacima unesenim u matičnu evidenciju o osiguranicima.

Uvjerenje iz stava 1 ovog člana ima karakter javne isprave.

Osiguranik ima pravo da zahtijeva da Fond donese rješenje o podacima o osiguranju, penzijskom stažu, zaradama, naknadama zarade, odnosno osnovicama osiguranja i visini uplaćenih doprinosa unijetim u matičnu evidenciju.

Fond je dužan da rješenje iz stava 3 ovog člana donese u roku od 15 dana od dana prijema zahtjeva.

Član 139

Podaci uneseni u matičnu evidenciju, na način utvrđen ovim zakonom, mogu se naknadno mijenjati u sljedećim slučajevima:

- 1) ako nadležni organ naknadno, u propisanom postupku, utvrdi promjenu podataka;
- 2) ako su podaci o osiguranju, penzijskom stažu, stažu osiguranja, zaradama, naknadama zarada, odnosno osnovicama osiguranja koji služe za utvrđivanje visine prava, kao i podaci o visini uplaćenih doprinosa unijeti u matičnu evidenciju na osnovu lažnih isprava;
- 3) ako se naknadno, provjerom podataka ili na neki drugi način, utvrdi da su u matičnu evidenciju unijeti netačni ili nepotpuni podaci.

Promjena podataka unijetih u matičnu evidenciju vrši se na osnovu odgovarajuće prijave promjene podataka, po postupku utvrđenom ovim zakonom.

Član 140

Obveznici iz člana 131 ovog zakona dužni su da dostavljaju Fondu prijave podataka u sljedećim rokovima:

- 1) prijava podataka o obvezniku plaćanja doprinosa - u roku od osam dana od dana početka poslovanja, odnosno od dana prestanka poslovanja, odnosno od dana nastale promjene u poslovanju obveznika plaćanja doprinosa;
- 2) prijava na osiguranje, odjava osiguranja i prijava promjena u toku osiguranja - u roku od osam dana od dana zaposlenja, odnosno od dana zaključenja ugovora, obavljanja poslova ili početka obavljanja djelatnosti, odnosno od dana prestanka zaposlenja, obavljanja poslova ili obavljanja djelatnosti, odnosno od dana nastale promjene u osiguranju;
- 3) prijava podataka za utvrđivanje staža osiguranja, zarade, naknade zarade, odnosno osnovice osiguranja koje služe za utvrđivanje visine prava i visine uplaćenih doprinosa - najkasnije do 30. aprila tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu, a poreski organ - do 30. juna tekuće godine;
- 4) prijava o promjeni podataka iz tačke 3 ovog stava - u roku od osam dana od dana utvrđene promjene, odnosno od dana prijema pravnosnažnog rješenja kojim je utvrđena promjena podataka;
- 5) prijava o smrti korisnika prava - u roku od tri dana od dana izdavanja izvoda iz matične knjige umrlih.

Član 141

Fond je dužan da podatke iz primljenih prijava unese u matičnu evidenciju u sljedećim rokovima:

- 1) podatke iz prijave iz člana 140 tač. 1 i 2 ovog zakona - u roku od 30 dana od dana prijema prijave;
- 2) podatke iz prijave iz člana 140 tač. 3 i 4 ovog zakona - u roku od 60 dana od dana prijema prijave, a najkasnije do kraja tekuće godine za prethodnu godinu;
- 3) podatke iz prijave iz člana 140 tačka 5 ovog zakona - u roku od jednog dana od dana prijema prijave.

Član 142

Prijave podataka za ustrojavanje i vođenje matične evidencije čuvaju se najmanje 30 godina od dana sticanja prava utvrđenih na osnovu tih podataka, ali ne manje od 10 godina od dana prestanka prava.

Prijave podataka za osiguranike koji nijesu stekli pravo iz penzijskog i invalidskog osiguranja čuvaju se najmanje 40 godina, računajući od poslednjeg unošenja podataka u matičnu evidenciju.

Član 143

Umjesto originalnih prijava podataka mogu se čuvati prijave snimljene na mikrofilmovima, odnosno sredstvima za elektronsku obradu podataka (magnetni mediji i sl.).

Fond izdaje osiguraniku ovjerenu foto kopiju prijave iz stava 1 ovog člana.

Član 144

Uništavanje originalnih prijava na osnovu kojih su podaci unijeti u matičnu evidenciju vrši stručna komisija koju obrazuje Fond.

Član 145

Podaci sadržani u matičnoj evidenciji mogu se koristiti i za statistička istraživanja.

Zaštita podataka iz matične evidencije obezbjeđuje se na način propisan zakonom.

X FINANSIRANJE

Član 146

Penzijsko i invalidsko osiguranje finansira se iz:

- 1) doprinosa;
- 2) Briše se. (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu, "Sl. list CG", br. 12/07)
- 3) drugih izvora, u skladu sa zakonom.

Za obaveze Fonda za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja garantuje Crna Gora.

1) Doprinosi

Član 147

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 148

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 149

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 150

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 151

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 152

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 153

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 154

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 155

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 156

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 157

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 158

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 159

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 160

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 161

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 162

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 163

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 164

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 165

Osnovicu za plaćanje doprinosa za lica iz člana 14 stav 1 tačka 1 ovog zakona čini najniža mjesečna osnovica doprinosa u skladu sa zakonom kojim se uređuju doprinosi za obavezno socijalno osiguranje.

Član 166

Stopa doprinosa za lica iz člana 14 stav 1 tačka 1 ovog zakona iznosi 4% na teret Zavoda za zapošljavanje.

Član 167

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 168

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 169

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 170

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 171

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 172

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 173

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 174

Doprinos za lica iz člana 14 stav 1 tačka 1 ovog zakona obračunava i uplaćuje Zavod za zapošljavanje prilikom upućivanja tog lica na stručno osposobljavanje, prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju.

Član 174a

Za osiguranike zaposlene, koji ostvaruju prihode i po osnovu dopunskog rada u skladu sa propisima o radu, plaćaju se doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje i na zaradu po osnovu dopunskog rada, na način i po stopi kako se plaća doprinos na zaradu ostvarenu od zaposlenja na osnovu koga su obavezno osigurani, s tim što ukupan iznos na koji se plaća doprinos po svim osnovima ne može biti veći od najviše godišnje osnovice za plaćanje doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje u skladu sa Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

Iznos iz stava 1 ovog člana na koji je plaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje uzima se za izračunavanje godišnjeg ličnog koeficijenta prilikom određivanja visine starosne, prijevremene starosne, odnosno invalidske penzije.

Za osiguranike koji ostvaruju i prihode van osiguranja iz stava 1 ovog člana, odnosno druge prihode na koje je u skladu sa Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje plaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje, obveznik podnošenja prijave o visini tih prihoda (prijava podataka o zaradi, naknadi, odnosno osnovici osiguranja koja služi za utvrđivanje godišnjeg ličnog koeficijenta i visini uplaćenog doprinosa) je:

- poslodavac - za prihode po osnovu zarade, odnosno naknade iz člana 10 stav 1 tačka 4 ovog zakona;
- poreski organ - za lica koja ostvaruju prihode iz člana 11 ovog zakona na koje je plaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje u skladu sa Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

Prijave iz stava 3 ovog člana podnose se na način, u rokovima i postupku propisanim za podnošenje prijave iz člana 140 tačka 3 ovog zakona.

Član 175

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

2) Budžet Crne Gore**Član 176**

Briše se. (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu, "Sl. list CG", br. 12/07)

3) Drugi izvori**Član 177**

Drugi izvori sredstava iz kojih se finansira penzijsko i invalidsko osiguranje su:

- 1) prihodi od imovine kojom raspolaže Fond;
- 2) prihodi od organizacija za penzijsko i invalidsko osiguranje kod kojih je navršen dio staža osiguranja;
- 3) prihodi od subvencija i dotacija;
- 4) prihodi od finansijskih ulaganja, dividendi i kamata;
- 5) drugi izvori.

Član 178

Rashodi Fonda su:

- 1) penzije;
- 2) novčane naknade za tjelesno oštećenje;
- 3) pogrebni troškovi;
- 4) dodaci za pomoć i njegu ostvareni po propisima prije početka primjene ovog zakona;
- 5) prava po osnovu preostale radne sposobnosti ostvarena do 31. decembra 2003. godine;
- 6) troškovi po osnovu doprinosa za zdravstveno osiguranje korisnika penzija;
- 7) troškovi ocjenjivanja invalidnosti;
- 8) troškovi isplate penzija i drugih penzijskih primanja;

9) troškovi sprovođenja osiguranja i troškovi organa upravljanja Fondom.

XI IMOVINA FONDA

Član 179

Imovinu Fonda, u smislu ovog zakona, čine stvari, prava, akcije i udjeli, novac i druge hartije od vrijednosti koje je stekao Fond i kojima upravlja u interesu korisnika prava utvrđenih ovim zakonom.

Imovinu Fonda čine i akcije i udjeli koji su pripali Fondu u postupku svojinske i upravljačke transformacije privrede.

Član 180

Fond je obavezan da savjesno i odgovorno upravlja imovinom u najboljem interesu korisnika prava, tako što, pored poslova iz člana 116 ovog zakona:

- 1) vodi evidenciju i sačinjava finansijske iskaze o imovini, uključujući i godišnju tržišnu procjenu vrijednosti imovine;
- 2) evidentira sve prihode od imovine na izdvojenom računu;
- 3) obavještava organ državne uprave nadležan za poslove finansija o usvojenom godišnjem izvještaju koji sadrži plan prodaje, odnosno privatizacije imovine iz člana 179 ovog zakona.

Član 181

Imovina iz člana 179 stav 1 ovog zakona, koja nije u funkciji obavljanja osnovne djelatnosti Fonda, prodaće se po postupku i na način propisan posebnim zakonom.

Sredstva od prodaje imovine iz stava 1 ovog člana, kao i prihode od dividende, Fond može koristiti za:

- 1) ulaganja koja su direktno u interesu Fonda, a koja imaju za cilj da poboljšaju efikasno funkcionisanje Fonda. Ovo obuhvata, ali i ne ograničava se, na informacionu tehnologiju, obuku zaposlenih, naknade za tehnološki višak radnika, pokrivanje deficita Fonda i tranzicione troškove do kojih će doći usljed uvođenja obaveznog penzijskog i invalidskog osiguranja na osnovu individualne kapitalizovane štednje;
- 2) isplatu penzija osiguranicima i korisnicima prava u skladu sa ovim zakonom, ukoliko prihodi predviđeni ovim zakonom to ne obezbjeđuju;
- 3) ulaganje u druge nekretnine koje Fond već posjeduje, a koje zahtijevaju dodatna sredstva kako bi bila privatizovana ili prodana pod povoljnijim uslovima.

Upotreba sredstava od prodaje ili dividende mora se naznačiti u budžetu Fonda.

Troškovi nastali prodajom imovine iz člana 179 ovog zakona nadoknadiće se iz sredstava koja predstavljaju prihod od prodaje akcija i udjela iz člana 179 stav 2 ovog zakona.

Sredstva od prodaje imovine Fond ne može koristiti za kupovinu nekretnina ili akcija.

Član 182

Imovina Fonda iz člana 179 stav 2 ovog zakona privatizovaće se na način i po postupku predviđenim propisima o privatizaciji.

Prihode dobijene u postupku privatizacije iz stava 1 ovog člana, uključujući i sredstva od dividende, Fond može koristiti kao sredstva za obezbjeđivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Član 183

U cilju obezbjeđivanja uslova za pružanje usluga osiguranicima, Fond može da kupuje nekretnine i opremu, samo ukoliko su te nekretnine i oprema u funkciji ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

XII NAKNADA ŠTETE

Član 184

Naknada štete pričinjene Fondu, odnosno povraćaj nezakonito i nepravilno izvršenih isplata penzija i drugih novčanih primanja iz penzijskog i invalidskog osiguranja vrši se po odredbama zakona kojim se uređuju obligacioni odnosi, ako ovim zakonom nije drukčije uređeno.

Fond ima pravo da zahtijeva naknadu pričinjene štete od poslodavca ako je tjelesno oštećenje, invalidnost ili smrt osiguranika prouzrokovana zbog nepreduzimanja propisanih mjera zaštite na radu ili zaštite životne sredine, a po tom osnovu je ostvareno pravo iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Fond ima pravo da zahtijeva naknadu pričinjene štete od lica koje je, namjerno ili krajnjom nepažnjom, prouzrokovalo tjelesno oštećenje, invalidnost ili smrt osiguranika, ako je, po tom osnovu, ostvareno pravo iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Pri utvrđivanju visine štete ne uzimaju se u obzir iznosi uplaćenog doprinosa za to osiguranje, niti dužina izvršenog penzijskog staža.

Član 185

Zahtjev za naknadu štete može obuhvatiti ukupan iznos štete ili iznos dijela štete.

Iznos iz stava 1 ovog člana obračunava se prema visini priznate penzije, odnosno novčane naknade za tjelesno oštećenje, kao i prema očekivanom prosječnom vremenu korišćenja tog prava.

Član 186

Fond ima pravo da zahtijeva naknadu štete i neposredno od osiguravajućeg društva, u slučaju da je šteta nastala upotrebom motornog vozila.

XIII NADZOR

Član 187

Nadzor nad izvršavanjem ovog zakona vrši organ državne uprave nadležan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja, u skladu sa posebnim zakonom.

XIV KAZNE NE ODREDBE

Član 188

Novčanom kaznom od 2.500 eura do 11.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice ako:

- 1) ne prijavi početak ili prestanak poslovanja ili promjene u poslovanju ili to učini nakon isteka propisanog roka (član 140 tačka 1);
- 2) spriječi uvid u evidenciju i dokumentaciju i ne pruži odgovarajuće dokaze na kojima se zasnivaju podaci uneseni u prijave (član 133 stav 3);
- 3) ne prijavi ili ne odjavi osiguranje ili promjenu u toku osiguranja ili to učini nakon isteka propisanog roka (član 140 tačka 2);
- 4) ne podnese prijavu podataka za utvrđivanje staža osiguranja, zarade, naknade zarade, odnosno osnovice osiguranja koji služe za utvrđivanje visine prava i visine uplaćenog doprinosa ili to učini nakon isteka propisanog roka (član 140 tačka 3);
- 5) ne podnese prijavu podataka o zaradi, naknadi, odnosno osnovici osiguranja koja služi za utvrđivanje godišnjeg ličnog koeficijenta i visini uplaćenog doprinosa ili to učini nakon isteka propisanog roka (član 168 st. 4 i 5);
- 6) Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)
- 7) unese netačne podatke u prijave podataka za matičnu evidenciju (član 133 stav 1);
- 8) u roku koji je odredio Fond ne ispravi nepravilnosti u prijavama (član 137).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se poslodavac fizičko lice novčanom kaznom od 250 eura do 1.100 eura.

Novčanom kaznom od 2.500 eura do 11.000 eura kazniće se za prekršaj poreski organ, ako:

- 1) ne podnese prijavu podataka za utvrđivanje staža osiguranja, zarade, naknade zarade, odnosno osnovice osiguranja koji služe za utvrđivanje visine prava i visine uplaćenog doprinosa ili to učini nakon isteka propisanog roka (član 140 tačka 3);
- 2) ne podnese prijavu podataka o zaradi, naknadi, odnosno osnovici osiguranja koji služe za utvrđivanje godišnjeg ličnog koeficijenta i visini uplaćenog doprinosa ili to učini nakon isteka propisanog roka (član 168 st. 4 i 5).

Novčanom kaznom od 2.500 eura do 11.000 eura kazniće se za prekršaj Zavod za zapošljavanje, ako:

- 1) ne podnese prijavu na osiguranje ili odjavu osiguranja ili promjene u toku osiguranja ili to učini nakon isteka propisanog roka (član 140 tačka 2);
- 2) ne podnese prijavu podataka za utvrđivanje staža osiguranja, zarade, naknade zarade, odnosno osnovice osiguranja koji služe za utvrđivanje visine prava i visine uplaćenog doprinosa ili to učini nakon isteka propisanog roka (član 140 tačka 3).

Za prekršaj iz st. 1, 3 i 4 ovog člana kazniće se i odgovorno lice novčanom kaznom od 250 eura do 1.100 eura.

Član 189

Novčanom kaznom od 250 eura do 1.100 eura kazniće se za prekršaj korisnik prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja koji ne prijavi, odnosno blagovremeno ne prijavi promjenu koja je od uticaja na pravo, odnosno obim korišćenja tog prava (član 111).

Član 190

Osiguranik koji je sam obveznik plaćanja doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje kazniće se za prekršaj novčanom kaznom od 250 eura do 1100 eura, ako:

- 1) ne prijavi početak ili prestanak obavljanja djelatnosti, odnosno promjene u toku obavljanja djelatnosti ili to učini nakon isteka propisanog roka (član 140 tačka 1);
- 2) ne prijavi ili ne odjavi osiguranje, odnosno promjene tokom osiguranja ili to učini nakon isteka propisanog roka (član 140 tačka 2).

Član 191

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 192

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

XV PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE**Član 193**

Korisnicima prava na starosnu penziju, invalidsku penziju, porodičnu penziju, najnižu penziju, najvišu penziju, novčanu naknadu za tjelesno oštećenje, novčanu naknadu po osnovu preostale radne sposobnosti, odnosno na dodatak za pomoć i njegu koji su to pravo ostvarili po propisima iz penzijskog i invalidskog osiguranja koji su se primjenjivali do početka primjene ovog zakona obezbjeđuju se ta prava i poslije tog datuma u istom obimu.

Novčana naknada za rad sa skraćenim radnim vremenom zaposlenim invalidima, koji su ta prava ostvarili po propisima koji su se primjenjivali do 31. decembra 1996. godine, ostvaruje se u obimu i pod uslovima utvrđenim tim propisima.

Isplatu naknade iz stava 2 ovog člana vrši poslodavac, a isplaćena sredstva refundira od Fonda tromjesečno.

Član 193a

Prava iz člana 193 stav 1 ovog zakona usklađuju se po članu 58 ovog zakona.

Za period jul 2002. godine-decembar 2003. godine usklađivanje prava iz člana 193 stav 1 ovog zakona izvršiće se prema propisima koji su se primjenjivali do 31. decembra 2003. godine.

Izuzetno od stava 1 ovog člana i člana 58 ovog zakona, penzije, vrijednost penzije za jedan lični bod i prava iz člana 193 stav 1 ovog zakona od 1. januara 2011. godine usklađuju se, na osnovu statističkih podataka, sa kretanjem potrošačkih cijena i prosječne zarade zaposlenih na teritoriji Crne Gore u drugom polugodištu 2010. godine u odnosu na polugodište koje mu prethodi, u procentu koji predstavlja zbir 75% rasta, odnosno pada potrošačkih cijena i 25% procenta rasta, odnosno pada zarada.

Izuzetno od stava 1 ovog člana i člana 58 ovog zakona, penzije, vrijednost penzije za jedan lični bod i prava iz člana 193 stav 1 ovog zakona, neće se usklađivati u 2013. i 2014. godini.

Penzije, vrijednost penzije za jedan lični bod i prava iz člana 193 stav 1 ovog zakona od 1. jula 2016. godine vanredno se usklađuju za 3%.

Izuzetno od stava 5 ovog člana, najniža penzija iz člana 29 st. 3 i 4 ovog zakona od 1. jula 2016. godine vanredno se usklađuje za 20%.

Opšti akt o usklađivanju, u skladu sa st. 5 i 6 ovog člana, donosi Fond.

Najniža penzija iz člana 29 st. 3 i 4 ovog zakona od 1. januara 2020. godine vanredno se usklađuje za 13,16%.

Opšti akt o usklađivanju, u skladu sa stavom 8 ovog člana, donosi Fond.

Član 193b

Korisniku prava na novčanu naknadu po osnovu preostale radne sposobnosti, odnosno korisniku prava na novčanu naknadu zbog rada sa skraćenim radnim vremenom koji je zaposlen prestaje to pravo danom prestanka zaposlenja, odnosno ispunjenja uslova za starosnu ili invalidsku penziju, odnosno danom ostvarivanja prava na porodičnu penziju u skladu sa ovim zakonom.

Korisniku privremene naknade na evidenciji Zavoda za zapošljavanje to pravo prestaje danom zaposlenja, odnosno obavljanja samostalne djelatnosti na osnovu koje je obavežno osiguran po ovom zakonu, kao i danom ispunjenja uslova za starosnu ili invalidsku penziju, odnosno danom ostvarivanja prava na porodičnu penziju u skladu sa ovim zakonom.

Osim u slučajevima iz stava 2 ovog člana, ženi korisniku privremene naknade to pravo prestaje danom ostvarivanja prava na doživotnu mjesečnu naknadu po osnovu rođenja troje ili više djece u skladu sa zakonom kojim se uređuje socijalna i dječija zaštita.

Član 193v

Korisniku naknade za rad sa skraćenim radnim vremenom, period proveden u osiguranju sa skraćenim radnim vremenom od 1. januara 2004. godine računa se u staž osiguranja kao da je radio sa punim radnim vremenom.

Korisniku privremene naknade na evidenciji Zavoda za zapošljavanje kao staž osiguranja računa se vrijeme primanja te naknade od 1. januara 2004. godine.

Kod ostvarivanja prava na starosnu, odnosno invalidsku penziju za izračunavanje godišnjeg ličnog koeficijenta licima iz st. 1 i 2 ovog člana uzima se lični koeficijent iz perioda u kome je osiguranik ostvario zaradu, naknadu zarade, odnosno osnovicu osiguranja.

Fond unosi u matičnu evidenciju podatke o stažu osiguranja iz st.1 i 2 ovog člana.

Sredstva za prava po osnovu staža osiguranja iz st. 1 i 2 ovog člana obezbjeđuju se iz budžeta Crne Gore.

Član 193g

Korisniku penzije kome je period proveden u osiguranju sa skraćenim radnim vremenom, navršen od 1. januara 2009. godine do dana stupanja na snagu ovog zakona, utvrđen u efektivnom trajanju, odrediće se, na njegov zahtjev, novi iznos penzije uračunavanjem tog perioda u staž osiguranja kao da je radio sa punim radnim vremenom.

Korisniku penzije kome period korišćenja privremene naknade dok se nalazio na evidenciji Zavoda za zapošljavanje, navršen od 1. januara 2007. godine do dana stupanja na snagu ovog zakona, nije uračunat kao staž osiguranja, na njegov zahtjev, odrediće se novi iznos penzije uz uračunavanje tog perioda u staž osiguranja.

Novi iznos penzije iz st. 1 i 2 ovog člana pripada od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 194

Briše se. (Odluka Ustavnog suda Republike Crne Gore U br. 114/03, 26/04, 27/04, 34/04, 42/04 i 49/04, od 8. septembra 2004. godine, "Sl. list RCG", br. 61/04)

Član 195

Briše se. (Odluka Ustavnog suda Republike Crne Gore U br. 114/03, 26/04, 27/04, 34/04, 42/04 i 49/04, od 8. septembra 2004. godine, "Sl. list RCG", br. 61/04)

Član 196

Briše se. (Odluka Ustavnog suda Republike Crne Gore U br. 114/03, 26/04, 27/04, 34/04, 42/04 i 49/04, od 8. septembra 2004. godine, "Sl. list RCG", br. 61/04)

Član 197

Izuzetno od odredbe člana 17 stav 1 ovog zakona, pravo na starosnu penziju osiguranik stiče kad navrší:

- 1) u 2004. godini 60 godina i 6 mjeseci života (muškarac), odnosno 55 godina i 6 mjeseci života (žena) i 19 godina i 6 mjeseci penzijskog staža;
- 2) u 2005. godini 61 godinu života (muškarac), odnosno 56 godina života (žena) i 19 godina penzijskog staža;
- 3) u 2006. godini 61 godinu i 6 mjeseci života (muškarac), odnosno 56 godina i 6 mjeseci života (žena) i 18 godina i 6 mjeseci penzijskog staža;
- 4) u 2007. godini 62 godine života (muškarac), odnosno 57 godina života (žena) i 18 godina penzijskog staža;
- 5) u 2008. godini 62 godine i 6 mjeseci života (muškarac), odnosno 57 godina i 6 mjeseci života (žena) i 17 godina i 6 mjeseci penzijskog staža;
- 6) u 2009. godini 63 godine života (muškarac), odnosno 58 godina života (žena) i 17 godina penzijskog staža;
- 7) u 2010. godini 63 godine i 6 mjeseci života (muškarac), odnosno 58 godina i 6 mjeseci života (žena) i 16 godina i 6 mjeseci penzijskog staža;
- 8) u 2011. godini 64 godine života (muškarac), odnosno 59 godina života (žena) i 16 godina penzijskog staža;

9) u 2012. godini 64 godine i 6 mjeseci života (muškarac), odnosno 59 godina i 6 mjeseci života (žena) i 15 godina i 6 mjeseci penzijskog staža.

Osiguraniku kome se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem starosna granica za sticanje prava na starosnu penziju iz stava 1 ovog člana snižava se u skladu sa članom 18 ovog zakona.

Godine života iz stava 1 tač. 1 do 9 ovog člana, čijim navršenjem se u periodu od 1. januara 2004. do 31. decembra 2012. godine stiče pravo na starosnu penziju su godine života do kojih se, u tom periodu, shodno odredbi člana 37 stav 1 tačka 2 ovog zakona, stiče pravo na invalidsku penziju.

Ako osiguranik, kod koga je invalidnost prouzrokovana povredom van rada ili bolešću nastala poslije navršenja godina života propisanih za sticanje prava na starosnu penziju iz stava 1 ovog člana, ne ispunjava uslove u pogledu penzijskog staža za sticanje prava na starosnu penziju, stiče pravo na invalidsku penziju, pod uslovom da je gubitak radne sposobnosti nastao do navršenja godina života iz člana 17 stav 1 ovog zakona i da ima navršen penzijski staž koji mu pokriva najmanje 1/3 radnog vijeka.

Član 197a

Izuzetno od čl. 17, 197 i 198 ovog zakona, pravo na starosnu penziju mogu ostvariti osiguranici - zaposleni koji rade na poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, i to:

- 1) ovlašćeni službenici u smislu propisa o vršenju unutrašnjih i policijskih poslova;
- 2) ovlašćeni službenici Agencije za nacionalnu bezbjednost;
- 3) profesionalna vojna lica na službi u Vojsci Crne Gore;
- 4) zaposleni u organima i organizacijama koji, u smislu propisa o odbrani, rade na poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem;
- 5) ovlašćena službena lica u smislu propisa o izvršenju krivičnih sankcija.

Član 197b

Osiguranik iz člana 197a ovog zakona stiče pravo na starosnu penziju ako je navršio najmanje 50 godina života i 20 godina staža osiguranja, od čega najmanje 10 godina efektivno provedenih na radnim mjestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem.

U period od 10 godina efektivno provedenih na radnim mjestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, u smislu stava 1 ovog člana, kumulativno se računa period proveden na radnim mjestima, odnosno poslovima iz člana 197a tač. 1 do 5 ovog zakona na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem.

Osiguranici iz stava 1 ovog člana pravo na penziju mogu ostvariti iako nemaju status ovlašćenih službenih lica, odnosno profesionalnih vojnih lica, odnosno zaposlenih u organima i organizacijama koji u smislu propisa o odbrani rade na poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, ako su na tim poslovima proveli najmanje 20 godina.

Član 197v

Osiguraniku iz člana 197b ovog zakona starosna penzija, odnosno invalidska penzija određuje se u skladu sa odredbama čl. 19 do 27, odnosno čl. 37 do 40 i člana 202 ovog zakona.

Kod određivanja penzije iz stava 1 ovog člana lični koeficijent osiguranika se utvrđuje u skladu sa članom 200 ovog zakona.

Izuzetno od stava 2 ovog člana, ako je to za osiguranika povoljnije, lični koeficijent se utvrđuje na osnovu zarade, odnosno naknade zarade ostvarene u kalendarskoj godini koja prethodi godini ostvarivanja prava.

Kalendarska godina koja prethodi godini ostvarivanja prava iz stava 3 ovog člana je poslednja kalendarska godina u kojoj je osiguranik čitave godine bio u osiguranju na poslovima iz člana 197a tač. 1 do 5 ovog zakona i ostvario zaradu, odnosno naknadu zarade za svih 12 mjeseci staža osiguranja.

Osiguraniku iz člana 197b stav 3 ovog zakona kalendarska godina koja prethodi godini ostvarivanja prava iz stava 3 ovog člana je poslednja kalendarska godina u kojoj je osiguranik čitave godine bio u osiguranju na poslovima iz člana 197a tač. 1 do 5 ovog zakona i ostvario zaradu, odnosno naknadu zarade za svih 12 mjeseci staža osiguranja.

Iznos penzije utvrđen primjenom odredbi st. 1 do 5 ovog člana uvećava se za 20%.

Iznos penzije iz stava 6 ovog člana ne može biti veći od najvišeg iznosa starosne, odnosno invalidske penzije utvrđene odredbama čl. 28 i 41 ovog zakona.

Iznos penzije iz stava 6 ovog člana ne može biti manji od najniže starosne, odnosno invalidske penzije utvrđene odredbama čl. 29 i 41 ovog zakona.

Član 197g

Razlika između penzije utvrđene primjenom odredaba čl. 197b i 197v ovog zakona i penzije koju bi osiguranik ostvario primjenom odredaba čl. 17, 197 i 198 ovog zakona kao i cio iznos penzije određene osiguraniku koji ne ispunjava uslove za ostvarivanje prava na penziju utvrđene u čl. 17, 197 i 198 ovog zakona obezbjeđuje se u budžetu Crne Gore.

Odredba stava 1 ovog člana odnosi se i na porodične penzije određene od starosne, odnosno invalidske penzije iz čl. 197b i 197v ovog zakona.

Član 197d

Pravo na penziju primjenom odredaba čl. 197a, 197b i 197v ovog zakona može se ostvariti do 31. decembra 2012. godine.

Član 197đ

Izuzetno od odredbe člana 17 stav 1 ovog zakona, pravo na starosnu penziju osiguranik stiče kad navršši 15 godina penzijskog staža i:

- 1) u 2010, 2011, 2012. i 2013. godini 65 godina života (muškarac), odnosno 60 godina života (žena);
- 2) u 2014. godini 65 godina i dva mjeseca života (muškarac), odnosno 60 godina i tri mjeseca života (žena);
- 3) u 2015. godini 65 godina i četiri mjeseca života (muškarac), odnosno 60 godina i šest mjeseci života (žena);
- 4) u 2016. godini 65 godina i šest mjeseci života (muškarac), odnosno 60 godina i devet mjeseci života (žena);
- 5) u 2017. godini 65 godina i osam mjeseci života (muškarac), odnosno 61 godina života (žena);
- 6) u 2018. godini 65 godina i deset mjeseci života (muškarac), odnosno 61 godina i tri mjeseca života (žena);
- 7) u 2019. godini 66 godina života (muškarac), odnosno 61 godina i šest mjeseci života (žena).

Izuzetno od odredbe člana 17 stav 1 ovog zakona, pravo na starosnu penziju osiguranik žena stiče kad navršši 15 godina staža osiguranja i:

- 1) u 2020. godini 61 godinu i devet mjeseci života;
- 2) u 2021. godini 62 godine života;
- 3) u 2022. godini 62 godine i tri mjeseca života;
- 4) u 2023. godini 62 godine i šest mjeseci života;
- 5) u 2024. godini 62 godine i devet mjeseci života;
- 6) u 2025. godini 63 godine života;
- 7) u 2026. godini 63 godine i tri mjeseca života;
- 8) u 2027. godini 63 godine i šest mjeseci života;
- 9) u 2028. godini 63 godine i devet mjeseci života.

Osiguraniku kome se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem starosna granica za sticanje prava na starosnu penziju iz stava 1 ovog člana u periodu od 2013. do 2019. godine snižava se u skladu sa članom 18 ovog zakona.

Godine života iz stava 1 tač. 1 do 7 ovog člana, čijim navršanjem se, u periodu od 1. januara 2013. godine do 31. decembra 2019. godine, stiče pravo na starosnu penziju su godine života do kojih se u tom periodu shodno odredbi člana 37 stav 1 tačka 2 ovog zakona stiče pravo na invalidsku penziju.

Osiguraniku kome se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem starosna granica za sticanje prava na starosnu penziju iz stava 2 ovog člana u periodu od 2020. do 2028. godine snižava se u skladu sa članom 18 ovog zakona.

Godine života iz stava 2 tač. 1 do 9 ovog člana, čijim navršavanjem se, u periodu od 1. januara 2020. godine do 31. decembra 2028. godine, stiče pravo na starosnu penziju su godine života do kojih se u tom periodu, shodno odredbi člana 37 stav 1 tačka 2 ovog zakona, stiče pravo na invalidsku penziju.

Član 197e

Odredba člana 17a ovog zakona primjenjuje se na osiguranika ženu od 1. januara 2026. godine.

Izuzetno od člana 27a ovog zakona, u periodu od 2026. godine do 2028. godine, osiguraniku ženi se prijevremena starosna penzija određuje na način kako se određuje starosna penzija, s tim što je iznos te penzije umanjen za 0,35% za svaki mjesec ranijeg odlaska u penziju prije navršanih:

- 1) u 2026. godini 63 godine i tri mjeseca života;
- 2) u 2027. godini 63 godine i šest mjeseci života; i
- 3) u 2028. godini 63 godine i devet mjeseci života.

Iznos prijevremene starosne penzije utvrđen u skladu sa stavom 2 ovog člana zadržava se i poslije navršenih godina života iz stava 2 ovog člana.

Član 197ž

Izuzetno od člana 27a ovog zakona, u periodu od 2011. do 2019. godine osiguraniku muškarcu se prijevremena starosna penzije određuje na način kako se određuje starosna penzija, s tim što je iznos te penzije umanjen za 0,35% za svaki mjesec ranijeg odlaska u penziju prije navršenih:

- 1) u 2011. godini 64 godine života;
- 2) u 2012. godini 64 godine i šest mjeseci života;
- 3) u 2013. godini 65 godina života;
- 4) u 2014. godini 65 godina i dva mjeseca života;
- 5) u 2015. godini 65 godina i četiri mjeseca života;
- 6) u 2016. godini 65 godina i šest mjeseci života života;
- 7) u 2017. godini 65 godina i osam mjeseci života;
- 8) u 2018. godini 65 godina i deset mjeseci života;
- 9) u 2019. godini 66 godina života.

Iznos prijevremene starosne penzije utvrđen u skladu sa stavom 1 ovog člana zadržava se i poslije navršenih godina života iz stava 1 ovog člana.

Član 197z

Izuzetno od odredbe člana 17 ovog zakona osiguranik stiče pravo na starosnu penziju kad navršši 30 godina staža osiguranja, od čega najmanje 20 godina efektivno provedenih na radnim mjestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem.

Pravo na starosnu penziju u skladu sa stavom 1 ovog člana može se ostvariti do 31. decembra 2011. godine.

Član 197i

Pravo na starosnu penziju sa navršenih 20 godina staža osiguranja, bez obzira na godine starosti, ima jedan od roditelja koji ima dijete ili staratelj koji vrši starateljstvo nad djetetom, bez obzira na godine života djeteta, sa teškim smetnjama u razvoju koje je korisnik lične invalidnine.

Visina penzije za roditelja djeteta sa teškim smetnjama u razvoju ili staratelja koji vrši starateljstvo nad djetetom, koje je korisnik lične invalidnine, uvećava se za 20% kao i licima iz člana 197a, a u vezi člana 197v.

Pravo iz stava 1 ovog člana ne odnosi se na staratelja koga po službenoj dužnosti imenuje organ starateljstva.

Član 197j

Izuzetno od člana 17 ovog zakona, osiguranik kome je u aluminijumskoj industriji prestao radni odnos zbog uvođenja stečaja stiče pravo na starosnu penziju ako ima navršenih 30 godina staža osiguranja.

Pravo na starosnu penziju u skladu sa stavom 1 ovog člana može se osvariti do 30. septembra 2013. godine.

Član 197k

Izuzetno od člana 17 ovog zakona, osiguranik kome je u sektoru metaloprerađivačke industrije prestao radni odnos zbog uvođenja stečaja, a u tom procesu mu nije isplaćena otpremnina, stiče pravo na starosnu penziju ako ima navršnih 30 godina staža osiguranja.

Pravo na starosnu penziju u skladu sa stavom 1 ovog člana može se ostvariti do 15. marta 2015. godine.

Član 197l

Izuzetno od odredbi člana 17 ovog zakona osiguranik kome je u privrednom društvu, u kojem je država imala vlasnički udio, prestao radni odnos zbog uvođenja stečaja, stiče pravo na starosnu penziju sa navršenih 30 godina staža osiguranja (muškarac), odnosno 25 godina staža osiguranja (žena).

Pravo na starosnu penziju u skladu sa stavom 1 ovog člana može se ostvariti do 1. jula 2015. godine.

Član 197lj

Izuzetno od odredbe člana 17a ovog zakona, osiguranik muškarac stiče pravo na prijevremenu starosnu penziju kad navršši 15 godina staža osiguranja i:

- 1) u 2020. godini 62 godine i dva mjeseca života;

- 2) u 2021. godini 62 godine i četiri mjeseca života;
- 3) u 2022. godini 62 godine i šest mjeseci života;
- 4) u 2023. godini 62 godine i osam mjeseci života; i
- 5) u 2024. godini 62 godine i deset mjeseci života.

Član 198

Izuzetno od odredbe člana 17 stav 2 ovog zakona, osiguranik žena stiče pravo na starosnu penziju kada navršši 35 godina staža osiguranja i:

- 1) u 2004 godini 50 godina i 6 mjeseci života;
- 2) u 2005 godini 51 godinu života;
- 3) u 2006 godini 51 godinu i 6 mjeseci života;
- 4) u 2007 godini 52 godine života;
- 5) u 2008 godini 52 godine i 6 mjeseci života;
- 6) u 2009 godini 53 godine života;
- 7) u 2010 godini 53 godine i 6 mjeseci života;
- 8) u 2011 godini 54 godine života;
- 9) u 2012 godini 54 godine i 6 mjeseci života.

Član 198a

Izuzetno od odredbe člana 17 stav 2 ovog zakona, osiguranik žena stiče pravo na starosnu penziju kad navršši:

- 1) u 2013. godini 55 godina života i 35 godina staža osiguranja;
- 2) u 2014. godini 55 godina i tri mjeseca života i 35 godina i tri mjeseca staža osiguranja;
- 3) u 2015. godini 55 godina i šest mjeseci života i 35 godina i šest mjeseci staža osiguranja;
- 4) u 2016. godini 55 godina i devet mjeseci života i 35 godina i devet mjeseci staža osiguranja;
- 5) u 2017. godini 56 godina života i 36 godina staža osiguranja;
- 6) u 2018. godini 56 godina i tri mjeseca života i 36 godina i tri mjeseca staža osiguranja;
- 7) u 2019. godini 56 godina i šest mjeseci života i 36 godina i šest mjeseci staža osiguranja;
- 8) u 2020. godini 56 godina i devet mjeseci života i 36 godina i devet mjeseci staža osiguranja;
- 9) u 2021. godini 57 godina života i 37 godina staža osiguranja;
- 10) u 2022. godini 57 godina i tri mjeseca života i 37 godina i tri mjeseca staža osiguranja;
- 11) u 2023. godini 57 godina i šest mjeseci života i 37 godina i šest mjeseci staža osiguranja;
- 12) u 2024. godini 57 godina i devet mjeseci života i 37 godina i devet mjeseci staža osiguranja;
- 13) u 2025. godini 58 godina života i 38 godina staža osiguranja;
- 14) u 2026. godini 58 godina i tri mjeseca života i 38 godina i tri mjeseca staža osiguranja;
- 15) u 2027. godini 58 godina i šest mjeseci života i 38 godina i šest mjeseci staža osiguranja;
- 16) u 2028. godini 58 godina i devet mjeseci života i 38 godina i devet mjeseci staža osiguranja;
- 17) u 2029. godini 59 godina života i 39 godina staža osiguranja;
- 18) u 2030. godini 59 godina i tri mjeseca života i 39 godina i tri mjeseca staža osiguranja;
- 19) u 2031. godini 59 godina i šest mjeseci života i 39 godina i šest mjeseci staža osiguranja;
- 20) u 2032. godini 59 godina i devet mjeseci života i 39 godina i devet mjeseci staža osiguranja.

Član 199

Izuzetno od odredbe člana 18 stav 2 ovog zakona starosna granica za sticanje prava na starosnu penziju osiguraniku ženi može se sniziti najviše do:

- 1) u 2004 godini 50 godina i 6 mjeseci;
- 2) u 2005 godini 51 godinu;
- 3) u 2006 godini 51 godinu i 6 mjeseci;
- 4) u 2007 godini 52 godine;
- 5) u 2008 godini 52 godine i 6 mjeseci;
- 6) u 2009 godini 53 godine;

- 7) u 2010 godini 53 godine i 6 mjeseci;
- 8) u 2011 godini 54 godine;
- 9) u 2012 godini 54 godine i 6 mjeseci.

Član 200

Na osnovu godišnjeg ličnog koeficijenta utvrđenog za pojedinu kalendarsku godinu prema odredbama čl. 19 do 27 ovog zakona računa se najpovoljniji lični koeficijent koji je osiguranik ostvario u bilo kojih uzastopnih:

- 1) u 2004. godini 12 godina;
- 2) u 2005. godini 14 godina;
- 3) u 2006. godini 16 godina;
- 4) u 2007. godini 18 godina;
- 5) u 2008. godini 20 godina;
- 6) u 2009. godini 22 godine;
- 7) u 2010. godini 24 godine;
- 8) u 2011. godini 26 godina;
- 9) u 2012. godini 28 godina;
- 10) u 2013. godini 30 godina;
- 11) u 2014. godini 32 godine;
- 12) u 2015. godini 34 godine;
- 13) u 2016. godini 36 godina;
- 14) u 2017. godini 38 godina;
- 15) u 2018. godini 40 godina;

Najmanje deset uzastopnih godina iz stava 1 tač. 1 do 4 ovog člana su kalendarske godine u kojima je osiguranik ostvario zaradu, naknadu zarade, odnosno osnovicu osiguranja za najmanje šest mjeseci staža osiguranja.

Ukoliko osiguranik nema deset uzastopnih godina iz stava 2 ovog člana u kojima je ostvario zaradu, naknadu zarade, odnosno osnovicu osiguranja za najmanje šest mjeseci staža osiguranja, za izračun najpovoljnijeg ličnog koeficijenta iz stava 1 ovog člana uzima se onoliko uzastopnih kalendarskih godina u kojima je osiguranik ostvario zaradu, naknadu zarade, odnosno osnovicu osiguranja za najmanje šest mjeseci staža osiguranja, koliko ih osiguranik ima.

Najpovoljniji lični koeficijent računa se tako što se zbir godišnjih ličnih koeficijenata iz stava 1 ovog člana podijeli sa periodom za koji su obračunati.

Ukupni lični bodovi utvrđuju se tako što se ukupni penzijski staž pomnoži sa najpovoljnijim ličnim koeficijentom iz stava 4 ovog člana.

Član 200a

Do 31. decembra 2030. godine osiguraniku koji prvi put ostvaruje pravo na penziju, kod izračunavanja visine penzije primjenom odredaba čl. 19 do 29 ovog zakona, iz obračunskog perioda za izračunavanje ličnog koeficijenta izuzimaju se kalendarske godine u kojima je osiguranik ostvario zaradu, naknadu zarade, odnosno osnovicu osiguranja na koje je plaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje, koje su za osiguranika najnepovoljnije, u trajanju od jedne četvrtine navršenog efektivnog staža osiguranja, s tim što se svaka godina računa kao 1, svaki mjesec kao 0,0833, a svaki dan kao 0,00274.

U period od jedne četvrtine staža osiguranja iz stava 1 ovog člana uključene su 1992. i 1993. godina, ako je osiguranik u tim kalendarskim godinama navršio staž osiguranja.

Kalendarska godina iz stava 1 ovog člana je kalendarska godina u kojoj je osiguranik ostvario zaradu, naknadu zarade, odnosno bio osiguran na osnovicu osiguranja na koje je plaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje, bez obzira na dužinu staža osiguranja navršenog u toj kalendarskoj godini.

Ako bi primjenom stava 1 ovog člana iz obračuna ličnog koeficijenta trebalo isključiti dio kalendarske godine, jer taj period ulazi u jednu četvrtinu staža osiguranja iz stava 1 ovog člana kao najnepovoljniji za izračunavanje ličnog koeficijenta, ta kalendarska godina neće se izuzeti iz obračuna ličnog koeficijenta, ako bi, sa stažom osiguranja iz te kalendarske godine, zbir staža osiguranja najnepovoljnijih ličnih koeficijenata u odnosu na jednu četvrtinu staža osiguranja bio veći za više od šest mjeseci.

Odredbe st. 1 do 4 ovog člana ne primjenjuju se ako osiguranik ima manje od 15 godina staža osiguranja za koje je plaćen doprinos Fondu.

Osiguranik koji je do dana stupanja na snagu ovog zakona po prvi put ostvario pravo na penziju, po zahtjevu koji je podnio od 1. januara 2020. godine do dana stupanja na snagu ovog zakona, ima pravo da mu se, na njegov zahtjev, ponovo odredi penzija primjenom odredbi st. 1 do 5 ovog člana, ukoliko zahtjev podnese do 31. decembra 2020. godine.

U slučaju iz stava 6 ovog člana, novi iznos penzije se određuje od dana kada je ostvareno pravo na penziju po prethodnom rješenju ali najranije od 1. januara 2020. godine.

Član 201

U periodu od 1. januara 2004. godine do 31. decembra 2008. godine penzijski staž iz člana 21 ovog zakona može iznositi najviše:

- 1) u 2004 godini 41 godinu;
- 2) u 2005 godini 42 godine;
- 3) u 2006 godini 43 godine;
- 4) u 2007 godini 44 godine;
- 5) u 2008 godini 45 godina.

Član 202

Osiguraniku ženi koja ima manje od 40 godina penzijskog staža za određivanje visine starosne, odnosno invalidske penzije u slučaju invalidnosti prouzrokovane bolešću ili povredom van rada uvećava se staž osiguranja navršen do 31. decembra 2003. godine za 15%, s tim što ukupan penzijski staž ne može preći 40 godina.

Član 202a

Osiguraniku koji primjenom člana 17 stav 2 ovog zakona prvi put ostvaruje pravo na starosnu penziju, kod utvrđivanja broja ličnih bodova primjenom člana 21 ovog zakona, staž osiguranja preko 40 godina uvećava se za 40%.

Član 203

Postupak za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, odnosno za utvrđivanje penzijskog staža pokrenut do dana početka primjene ovog zakona, okončaće se pod uslovima i na način predviđenim propisima koji su bili na snazi u vrijeme pokretanja postupka, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Osiguranici za čijim je radom prestala potreba u skladu sa propisima o radu, a radni odnos, odnosno osiguranje im je prestao do 30. decembra 2003. godine i na dan prestanka radnog odnosa nedostajalo im je do pet godina staža osiguranja za ispunjenje uslova za sticanje prava na starosnu penziju mogu, do 1. marta 2005. godine, da ostvare pravo na starosnu penziju prema propisima koji su se primjenjivali do 31. decembra 2003. godine.

Osnovicu za plaćanje doprinosa po osnovu staža osiguranja iz stava 2 ovog člana, koji nedostaje za ispunjenje uslova za sticanje prava na starosnu penziju, čini osnovna cijena rada za odgovarajuću kategoriju stručnosti utvrđena u skladu sa opštim kolektivnim ugovorom za mjesec decembar 2003. godine.

Isplata penzije iz stava 2 ovog člana teče najranije od dana kada su u cjelosti uplaćene obaveze po osnovu staža osiguranja koji je na dan prestanka radnog odnosa, odnosno osiguranja nedostajao za ispunjenje uslova za sticanje prava na starosnu penziju.

Član 203a

Kontrolni pregled radi ponovnog utvrđivanja stanja invalidnosti osiguranika korisnika prava na rad sa skraćenim radnim vremenom i osiguranika kod kojih je, po propisima važećim do 31. decembra 2003. godine, utvrđena preostala radna sposobnost, izvršiće se, po službenoj dužnosti, do 31. decembra 2005. godine.

Osiguraniku iz stava 1 ovog člana obustaviće se mjesečni iznosi novčane naknade, ukoliko se, bez opravdanih razloga, ne odazove na kontrolni pregled.

Ponovno utvrđivanje invalidnosti iz stava 1 ovog člana izvršiće se po odredbama člana 30 st. 1 do 3 ovog zakona.

Prava po osnovu ponovnog utvrđivanja stanja invalidnosti iz stava 1 ovog člana prestaju, mijenjaju se, odnosno stiču u skladu sa ovim zakonom, od prvog dana narednog mjeseca po donošenju prvostepenog rješenja.

Član 204

Lice koje je svojstvo osiguranika imalo po propisima koji su važili prije početka primjene ovog zakona, kao i članovi njegove porodice i članovi porodice korisnika prava po tim propisima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ostvaruju pod uslovima utvrđenim ovim zakonom.

Član 205

Udovica koja je ispunila uslove za porodičnu penziju prema propisima važećim do 31. decembra 2003. godine, a koja to pravo nije ostvarila prije početka primjene ovog zakona može na svoj zahtjev ostvariti pravo na porodičnu penziju prema propisima koji su važili do 31. decembra 2003. godine.

Odredba stava 1 ovog člana odnosi se i na udovicu čiji je bračni drug umro prije početka primjene ovog zakona koja je do dana njegove smrti navršila 40 godina života, pa joj se prema propisima koji su se primjenjivali do 31. decembra 2003. godine obezbeđivalo pravo na porodičnu penziju kada navršši 45 godina života.

Odredba stava 1 ovog člana odnosi se i na udovicu koja je, po osnovu obavljanja roditeljske dužnosti prema djeci, stekla pravo na porodičnu penziju po propisima koji su se primjenjivali do 31. decembra 2003. godine, a kojoj je pravo na porodičnu penziju prestalo prije početka primjene ovog zakona, ako je na dan kada joj je prestalo pravo imala navršenih 40 godina života.

Član 206

Izuzetno od odredbe člana 44 stav 1 tačka 1 ovog zakona udovica stiče pravo na porodičnu penziju:

- 1) u 2004 godini ako je do smrti bračnog druga navršila 45 godina i 6 mjeseci života;
- 2) u 2005 godini ako je do smrti bračnog druga navršila 46 godina života;
- 3) u 2006 godini ako je do smrti bračnog druga navršila 46 godina i 6 mjeseci života;
- 4) u 2007 godini ako je do smrti bračnog druga navršila 47 godina života;
- 5) u 2008 godini ako je do smrti bračnog druga navršila 47 godina i 6 mjeseci života;
- 6) u 2009 godini ako je do smrti bračnog druga navršila 48 godina života;
- 7) u 2010 godini ako je do smrti bračnog druga navršila 48 godina i 6 mjeseci života;
- 8) u 2011 godini ako je do smrti bračnog druga navršila 49 godina života;
- 9) u 2012 godini ako je do smrti bračnog druga navršila 49 godina i 6 mjeseci života.

Član 206a

Izuzetno od odredbe člana 44 stav 1 tačka 1 ovog zakona, udovac, odnosno udovica stiče pravo na porodičnu penziju:

- 1) u 2013. godini ako je do smrti bračnog druga navršila 50 godina života;
- 2) u 2014. godini ako je do smrti bračnog druga navršila 50 godina i šest mjeseci života;
- 3) u 2015. godini ako je do smrti bračnog druga navršila 51 godinu života;
- 4) u 2016. godini ako je do smrti bračnog druga navršila 51 godinu i šest mjeseci života.

Izuzetno od odredbe člana 44 stav 1 tačka 1 ovog zakona, u 2010, 2011. i 2012. godini udovac stiče pravo na porodičnu penziju ako je do smrti bračnog druga navršio 50 godina života.

Član 206b

Izuzetno od odredbe člana 44 stav 1 tačka 1 ovog zakona, ako udovac, odnosno udovica do smrti bračnog druga nijesu navršili 52 godine života, ali su imali navršenih 45 godina života, imaju pravo na porodičnu penziju kada navršše 52 godine života.

Član 207

Izuzetno od odredbe člana 44 stav 2 ovog zakona trajno zadržava pravo na porodičnu penziju udovica koja je, u toku trajanja prava na porodičnu penziju stečenog po članu 44 stav 1 tač. 2 i 3 ovog zakona, navršila:

- 1) u 2004 godini 45 godina i 6 mjeseci života;
- 2) u 2005 godini 46 godina života;
- 3) u 2006 godini 46 godina i 6 mjeseci života;
- 4) u 2007 godini 47 godina života;
- 5) u 2008 godini 47 godina i 6 mjeseci života;
- 6) u 2009 godini 48 godina života;
- 7) u 2010 godini 48 godina i 6 mjeseci života;
- 8) u 2011 godini 49 godina života;
- 9) u 2012 godini 49 godina i 6 mjeseci života.

Član 207a

Izuzetno od odredbe člana 44 stav 2 ovog zakona, trajno zadržava pravo na porodičnu penziju udovac, odnosno udovica koja je, u toku trajanja prava na porodičnu penziju stečenog po članu 44 stav 1 tač. 2 i 3 ovog zakona, navršila:

- 1) u 2013. godini 50 godina života;
- 2) u 2014. godini 50 godina i šest mjeseci života;
- 3) u 2015. godini 51 godinu života;
- 4) u 2016. godini 51 godinu i šest mjeseci života.

Izuzetno od odredbe člana 44 stav 2 ovog zakona, u 2010, 2011. i 2012. godini trajno zadržava pravo na porodičnu penziju udovac koji je, u toku trajanja prava na porodičnu penziju stečenog po članu 44 stav 1 tač. 2 i 3 ovog zakona, navršio 50 godina života.

Član 208

Korisniku prava na dodatak za pomoć i njegu po propisima koji su važili prije početka primjene ovog zakona, koji je smješten u ustanovu socijalne zaštite za smještaj starih lica, obustavlja se isplata dodatka za pomoć i njegu za vrijeme smještaja u toj ustanovi.

Ako korisnik dodatka za pomoć i njegu snosi, u potpunosti ili djelimično, troškove smještaja iz stava 1 ovog člana ne obustavlja se isplata dodatka za pomoć i njegu.

Pravo na dodatak za pomoć i njegu ne pripada korisniku prava koji ostvari pravo na takvu novčanu naknadu po drugom osnovu.

Član 209

Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

Član 210

Po odredbama ovog zakona obavezno se osiguravaju kao osiguranici poljoprivrednici lica koja ispunjavaju uslove iz člana 12 ovog zakona koja su u momentu stupanja u to osiguranje mlađa od 51 (muškarac), odnosno 49 (žena) godina života.

Obavezno se osiguravaju kao osiguranici poljoprivrednici i lica koja ispunjavaju uslove iz člana 12 ovog zakona, a navršila su 51 (muškarac), odnosno 49 (žena) godina života, ako su prije navršenja te starosne granice bili osigurani po osnovu zaposlenja, odnosno samostalne djelatnosti.

Član 211

Lica koja su do dana stupanja na snagu ovog zakona bila obavezno osigurana kao osiguranici zemljoradnici ostaju obavezno osigurani kao osiguranici poljoprivrednici, ako ispunjavaju uslove iz člana 12 ovog zakona.

Lica koja su do dana stupanja na snagu ovog zakona bila obavezno osigurana kao osiguranici zemljoradnici koja ne ispunjavaju uslove iz člana 12 ovog zakona mogu ostati u obaveznom osiguranju poljoprivrednika, ukoliko podnesu zahtjev Fondu u roku od šest mjeseci od dana početka primjene ovog zakona.

Član 212

Izuzetno od odredaba člana 19, člana 22 st. 1 i 2, člana 24 i člana 25 stav 2 ovog zakona za utvrđivanje godišnjeg ličnog koeficijenta ne uzimaju se zarade, naknade zarada i osnovice osiguranja iz 1992. i 1993. godine.

Član 213

Podaci o zaradi za 2003. godinu unose se u matičnu evidenciju na osnovu podataka o zaradi umanjenoj za plaćene poreze i doprinose.

Član 214

Korisniku koji je ostvario neko od prava iz člana 16 ovog zakona ta prava prestaju, ukoliko ostvari pravo iz penzijskog i invalidskog osiguranja kod nosioca osiguranja države koja je formirana na području bivše SFRJ, ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, korisniku koji ispunjava uslove za sticanje prava na penziju na osnovu preostalog penzijskog staža, kojeg nosilac osiguranja države koja je formirana na području bivše SFRJ nije uzeo u obzir za određivanje visine penzije, neće prestati pravo, već će mu se ponovo odrediti penzija na osnovu penzijskog staža i zarade iz tog perioda.

Član 215

Korisniku penzije koji ispunjava uslove iz člana 112 stav 1 ovog zakona za ponovno određivanje penzije a kome je visina prava određena po propisima koji su važili do dana primjene ovog zakona, radi ponovnog određivanja visine penzije zatečeni nominalni iznos penzije prethodno se svodi na lične bodove korisnika.

Svođenje iz stava 1 ovog člana vrši se tako što se iznos penzije na dan podnošenja zahtjeva dijeli sa usklađenom vrijednošću penzije za jedan lični bod.

Lični bodovi iz stava 1 ovog člana koriguju se naknadno ostvarenim stažom osiguranja, zaradama, naknadama zarade kao i osnovicama osiguranja na koje je plaćen doprinos, u skladu sa odredbama ovog zakona.

Lični bodovi utvrđeni na način iz stava 3 ovog člana jesu osnov za određivanje novog iznosa penzije u skladu sa ovim zakonom.

Korisniku prava iz stava 1 ovog člana utvrđuje se povoljniji iznos penzije.

Korisniku koji je pravo ostvario po posebnim uslovima, povoljnijim od opštih uslova, koji su se primjenjivali prije početka primjene ovog zakona, koji ispunjava uslove iz člana 112 stav 1 ovog zakona određuje se penzija pod uslovima i u visini propisanim odredbama čl. 17 do 29 i čl. 197, 197đ, 197e, 197ž, 197lj, 198, 198a, 199, 200 i 202 ovog zakona, ako je to za njega povoljnije od ranije određene penzije.

Prilikom određivanja penzije, u skladu sa stavom 6 ovog člana, lični koeficijent se računa na osnovu zarada, naknada zarada, odnosno osnovica osiguranja iz perioda osiguranja uzetih prilikom određivanja visine penzije po opštim propisima, kada je osiguranik ostvario pravo na penziju i iz perioda osiguranja nakon ostvarivanja prava na penziju, izuzev iz godine u kojoj se ponovo određuje penzija.

Odredbe st. 6 i 7 ovog člana odnose se i na korisnika koji je ispunio uslove iz člana 112 stav 1 ovog zakona koji je pravo na penziju ostvario primjenom odredbi čl. 197b, 197v, 197z, 197i, 197j i 215v ovog zakona ili po drugim posebnim uslovima, povoljnijim od opštih uslova.

Član 215a

Period proveden na službi u svojstvu vojnog osiguranika od 1. januara 2004. godine do dana stupanja na snagu ovog zakona računa se u staž osiguranja za ostvarivanje prava na penziju u skladu sa ovim zakonom.

Sredstva za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja po osnovu staža osiguranja iz stava 1 ovog člana obezbjeđuju se iz budžeta Crne Gore.

Član 215b

Podatke o stažu osiguranja, zaradi i naknadi zarade za vojne osiguranike ostvarene po propisima koji su se primjenjivali do dana stupanja na snagu ovog zakona Fondu obezbjeđuje organ državne uprave nadležan za poslove odbrane.

Član 215v

Korisniku prava na starosnu, invalidsku i porodičnu penziju, prava na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje i prava na dodatak za pomoć i njegu sa prebivalištem u Crnoj Gori koji je to pravo ostvario po vojnim propisima koji su se primjenjivali do 15. avgusta 2007. godine, obezbjeđuju se ta prava u istom obimu od 15. avgusta 2007. godine, a koriste se u skladu sa ovim zakonom.

Iznos starosne, invalidske i porodične penzije, prava na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje i prava na dodatak za pomoć i njegu iz stava 1 ovog člana predstavlja dinarski iznos tih prava koji je preuzet na isplatu od strane budžeta Crne Gore od 1. avgusta 2005. godine, usklađen za procenat usklađivanja koja su ovim korisnicima pripadala po vojnim propisima (kroz promjenu vrijednosti boda koji se primjenjivao za isplatu i obračun vojnih penzija) do 15. avgusta 2007. godine, preračunat u EUR prema zvaničnom kursu na dan 15. avgusta 2007. godine.

Prava iz stava 1 ovog člana usklađuju se primjenom člana 58 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sl. list RCG", br. 54/03, 39/04, 61/04, 79/04, 14/07 i 47/07 i "Sl. list CG", br. 79/08 i 14/10), počev od 1. januara 2008. godine do dana stupanja na snagu ovog zakona.

Fond će po službenoj dužnosti u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, utvrditi rješenjem konačni iznos prava iz stava 1 ovog člana i izvršiti njihovo usklađivanje u skladu sa stavom 3 ovog člana.

Korisniku će se isplatiti razlika između iznosa penzije, novčane naknade za tjelesno oštećenje, odnosno dodatka za pomoć i njegu koji pripada u smislu stava 4 ovog člana i iznosa isplaćenog po ranijem rješenju.

Rješenjem iz stava 4 ovog člana Fond zamjenjuje ranije doneseno rješenje.

Razliku koja pripada korisniku u smislu stava 5 ovog člana Fond će isplatiti u dvije jednake rate sa pripadajućom kamatom od 2% na godišnjem nivou i to: polovinu iznosa u roku od 30 dana od dana donošenja rješenja iz stava 4 ovog člana, a drugu polovinu iznosa u roku od šest mjeseci od dana donošenja rješenja iz stava 4 ovog člana.

Sredstva za prava iz ovog člana obezbjeđuju se u budžetu Crne Gore.

Član 215g

Izuzetno od člana 100 stav 3 ovog zakona, Fond vrši isplatu najniže penzije, dodatka za pomoć i njegu i novčane naknade za tjelesno oštećenje korisnicima sa prebivalištem u Republici Srbiji koji su pravo ostvarili prije stupanja na snagu Sporazuma između Crne Gore i Republike Srbije o socijalnom osiguranju ("Službeni list RCG", broj 17/07).

Član 216

Ostvarivanje prava na osnovu penzijskog staža navršenog u Republici Srbiji, od dana početka primjene ovog zakona, urediće se sporazumom između Crne Gore i Republike Srbije.

Pitanje naknade po osnovu prava ostvarenih na osnovu penzijskog staža navršenog u Republici Srbiji, do dana početka primjene ovog zakona, urediće se sporazumom između Crne Gore i Republike Srbije.

Član 217

Prijave podataka iz člana 131 tačka 1 alineja 3 za 2005. godinu i ubuduće dostavlja Fondu poreski organ.

Član 217a

Izuzetno od odredbe člana 67 stav 1 ovog zakona, stopa doprinosa za produženo osiguranje do 1. decembra 2004. godine iznosi 22,8%.

Član 217b

Izuzetno od odredbe člana 166 stav 1 ovog zakona, stope doprinosa po kojima se plaća doprinos na propisanu osnovicu do 1. decembra 2004. godine iznose:

- 1) za osiguranike iz člana 10 stav 1 tač. 1 do 6 i tač. 8 i 9 ovog zakona:
  - na teret poslodavca 10,8%;
  - na teret osiguranika 12%;
- 2) za osiguranike iz člana 10 stav 1 tačka 7 i čl. 11 i 12 ovog zakona na teret osiguranika 22,8%;
- 3) za osiguranike iz člana 10 stav 1 tačka 10 i čl. 150 i 151 ovog zakona na teret isplatioca naknade 22,8%.

Član 218

Upravni odbor Fonda imenovaće se u roku od 60 dana od dana početka primjene ovog zakona

Do imenovanja Upravnog odbora Savjet Fonda nastavlja da obavlja poslove iz svoje nadležnosti i nakon početka primjene ovog zakona.

Član 218a

Imenovanje članova Upravnog odbora Fonda u skladu sa ovim zakonom izvršiće se u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Danom imenovanja članova Upravnog odbora u smislu stava 1 ovog člana, prestaje sa radom dosadašnji Upravni odbor.

Član 218b

Izbor direktora Fonda, u skladu sa ovim zakonom, izvršiće se po isteku šest mjeseci od dana njegovog stupanja na snagu.

Član 219

Podzakonski i drugi akti koji su važili prije početka primjene ovog zakona primjenjivaće se i dalje do donošenja novih, ukoliko nijesu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Član 220

Podzakonski i drugi akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od šest mjeseci od dana početka primjene ovog zakona.

Član 221

Danom početka primjene ovog zakona prestaju da važe:

- 1) Zakon o osnovama penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službeni list SRJ", br.30/96, 70/ 2001, 3/2002 i 39/2002);
- 2) Zakon o osnovama penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službeni list SRJ", br.5/2003);

- 3) Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list SRCG", br. 14/83, 12/85, 14/89, i "Službeni list RCG", br. 28/91, 2/92, 18/92 i 20/93);
- 4) odredbe Zakona o doprinosima za socijalno osiguranje ("Službeni list RCG", br.39/93, 3/94,17/94,42/94, 1/95,13/96 i 45/98) koje se odnose na obveznike, osnovice i stope doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje;
- 5) odredba člana 50 Zakona o unutrašnjim poslovima ("Službeni list RCG" br. 24/94 i 29/94).

Član 222

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

NAPOMENA IZDAVAČA

Danom stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu (Službeni list Crne Gore, br. 12/07) prestaju da važe ... i odredbe:

- člana 116 tač. 2, u dijelu ovlaštenja za donošenje godišnjeg budžeta fonda, 5; člana 120 tač. 2, u dijelu ovlaštenja za donošenje finansijskih iskaza fonda i tač. 3; člana 146 tačka 2; člana 176, Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list RCG", br. 54/03, 39/04 i 79/04);

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Tekst propisa NIJE prečišćen u skladu sa navedenim odredbama.

NAPOMENA IZDAVAČA

Danom početka primjene Zakona o objedinjenoj registraciji i sistemu izvještavanja o obračunu i naplati poreza i doprinosa (Službeni list Republike Crne Gore, br. 29/05) prestaju da važe odredbe Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list RCG", br. 54/03 i 39/04) koje se odnose na registraciju poreskih obveznika i osiguranika i podnošenje prijave za obračun i plaćanje poreza i doprinosa, koje su u suprotnosti sa ovim zakonom.

Tekst propisa NIJE prečišćen u skladu sa navedenim odredbama.